Ч. 285 (14.828). Львів, неділя 26. грудня 1937. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 2?3-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
Четвертьрічно . . . . 15.00 "
Піврічно . . . . . 30.00 "
Річно . . . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Хочемо дати українській молоді змогу вчитися в Рідній Школі, **даймо тій установі з нагоди Різдва гідний дар на коляду.**

Не вижидаймо ніяких окремих закликів, але шлім, що хто може й чого не посоромиться.

Перед італійсько-мадярсько-австрійськими нарадами в Будапешті.

У першій половині січня відбудеться в Будапешті нарада представників сиґнатарів римського протоколу — Італії, Мадярщини й Австрії; мабуть почнеться вона 9. січня, покінчиться 12. січня. У конференції візьме участь італійський міністр закордонних справ Чіяно з директорами політичної й господарської секції його міністерства та австрійський канцлер Шушніґ з мін. Шмідтом і начальником політичної секції Горнбостелем.

ПРЕДМЕТ НАРАД.

Як інформують з мадярських джерел, темою нарад буде поїздка Мусолінія до Берліна, Стоядіновича до Риму і Дельбоса до Середущої Европи, дальше німецько-польські взаємини, австро-чехословацькі наради, наслідків для Австрії та Мадярщини факту, що Італія покинула Лігу Націй та інші.

—o—

Военна підготова Злучених Держав.

Як подають із Вашинґтону, в американській армії, маринарці та повітряній фльоті введено боєве поготівля в таких розмірах, як ще ніколи від світової війни. При тому звертають чималу увагу на співділання ріжних родів збройних сил, зокрема маринарки і летунства.

Чи Бразилія приступить до протикомуністичного пакту?

Бразилійський президент Варґас заявив у інтервю представникові берлінського „Льокальанцайґера", що метою його діяльности є боротьба проти комунізму.

На запит, чи Бразилія приступить до протикомуністичного пакту, Варґас не дав ясної відповіди, лише заявив, що дотеперішні засоби боротьби проти бразилійських комуністів на його думку вистачають.

Як іде польонізація Рогатинщини і Теребовельщини?

Як повідомляє „Всхуд", в рогатинському повіті в цьому році посвячено і віддано до вжитку людові доми в Мартинові Новім, Реївці, Гоноратівці, Фірлеєві та каплицю у Стратині. На викінченні находяться людові доми в Гербутові, Бовшеві і Конкільниках та каплиці в Загірю і Стасьовій Волі. Крім того проектована будова людових домів у Зеленеві, Каролівці, Слободі Конкольницькій, Слободі Болшовецькій, Дитятині, Радванові, Куропатниках, Мартинові Старім, Фразі, Библі, Підшумлянцях, Скоморохах Старих, Хохоневі, Оскресінцях, Копошках і Букачівцях та будова каплиць: в Оскресінцях, Чорнолозах, Широкім Корнелині і Зеленеві.

Повітовий комітет порозуміння польських суспільних організацій у Теребовельщині обєднав усіх польських діячів при будові людових домів, костелів, каплиць і т. п. Як звідомляє „Всхуд", у 1937. р побудовано одночасно в повіті 21 людових домів і то в місцевостях, де є тільки незначний процент польського населення. В такому напр. Мшанці поляки творять лише 10 прц. населення (поправді ще менше) побудовано коштом ТШЛ людовий дім, на який звозили матеріял фіри з Плебанівки, Говилова, Коровинки, Вітосівки та Бернадівки. Монументальний людовий дім побудовано в Будзанові коштом 150.000 зол. Одночасно побудовано костели в Зофіївці, Панталисі, Папірні, Знесінні, Слобідці Янівській та Ласківцях.

Через „Просвіту" — до Воскресення! Ставаймо під прапор „Просвіти"! Не жалуймо для неї ні праці, ні гроша!

Н. Т. Ш.

Львів, 25. грудня 1937.

Наукове Товариство ім. Шевченка — це в хронольоґічній черзі третя — після „Української Бесіди" і „Просвіти" найстарша українська установа та перша щодо свого значіння і поваги. Просвіта зветься „матірю українських товариств". Зовсім слушно: селянська нація мусить виявляти найбільшу любов тій установі, яка працює над селянськими низами і серед низів. „Просвіта" перетворює примітивний етнічний масив у свідомий, грамотний нарід. Але Наукове Товариство відчиняє тому народові вікно у широкий світ міжнародньої християнської культури. „Просвіта" — популярна, до неї ставляться з сентиментом, вона — хоч і не вилазить з матеріяльних клопотів — проте живе з громадянської жертвенности і таки своєї продуктивної, творчої, муравлиної праці не припиняє. Наукове Товариство не звертається до громадянства з покликами, не святкує гучних ювилеїв, не втішається масовою популярністю: але престіж Наукового Товариства може ще вищий, ніж престіж „Просвіти", повага фірми може ще більша. Коли вживати порівнання, яке враження робить на українців назва одної і другої установи, то на згук назви Матірнього Товариства „Просвіта" наші люди відразу готові шапку вгору підкинути і крикнути „слава"; на згук назви НТШ люди скидають шапку з голови і з пошаною мовчать.

З такою пошаною ставляться всі до станиці наукової праці, до варстату, з якого виходять цінности, що свідчать про культурний рівень нації. У кожної нації така установа є оком у голові. У нас справа науки, при всій найбільшій пошані до неї, силою істнуючих обставин стає „люксусом". Але колиб були у нас бодай меценати науки, ті нечисленні відборці люксусового товару нещоденного вжитку, тоді й Наукове Товариство не переживалоб перманентної кризи. Переживає її тому, що між її значінням, між авторитетом, яким воно має у громадянстві, ба навіть у широкому чужинецькому культурно-науковому світі, між місією, до якої воно покликане, та з другого боку між реальними можливостями виконувати своє призначення і творити наукові вартости — істнують широко розхилені своєрідні „ножиці". Іншими словами: Наукове Товариство, яке повинно займатись виключно наукою, мусить найбільше уваги присвячувати справам господарської натури, які належать до ненауковців-адміністраторів.

Тайна цього парадоксального явища дуже проста: перед війною НТШ мало 120.000 корон річної субвенції, плюс широкий доплив жертв від багатих наддніпрянських земляків, яким НТШ і завдячує своє повстання. Тепер НТШ має акуратно десяту частину тої субвенції, себто 12 тисяч золотих річно, при непомірному зрості наукових потреб і вимог. Нема ніякого сумніву, що в післявоєнній історії як наукової діяльности (головно видавничої) НТШ, так і його господарської політики є чимало позицій, що можуть підлягати і підлягали вже різкій критиці. А проте не в минулому річ, а в теперішньому і будучому. Теперішня ситуація така, що нічого говорити про шляхи, якими повинна йти українська наука і на сторожі яких повинно стояти Наукове Товариство ім. Шевченка, наша Академія Наук, як довго найбільшою журбою науковців, що проводять Товариству, мусить бути — добування матеріяльних засобів на втримання самої фізичної екзистенції тієї станиці. Вже й на минулорічних та позаминулорічних Зборах казалось про наближення української видавничо-наукової діяль-

ности до актуальних потреб нації, про те, що Українську Загальну Енциклопедію видало приватне видавництво замість Наукового Товариства, що досі не маємо добрих, науково вартісних словників чужих мов і т. д. і т. д.: але сьогодні всі ці міркування, хоч і надалі актуальні, — актуальні лише у сфері теорії. Бо „дійсна дійсність" Наукового Товариства така, що воно не має за що взагалі щонебудь видавати.

Останній Виділ НТШ здавав собі знаменито справу з недомагань і потреб однакочо адміністраційного апарату, як і шляхів української науки. Згідно з нашими інформаціями — є постанова Виділу про створення становища постійного наукового секретаря Товариства і про адміністраційного директора та про відмежування господарських функцій Виділу від наукових. Були і напевне є гарні кандидати на ті становища. Але ці постанови нездійснені, бо — нема на їх здійснення грошей. 1.000 зол. місячної субвенції міністерства освіти і максимально другі дві тисячки чистого доходу з камяниць та підприємств (книгарні, друкарні, переплетні) — це сума, якої вистачає на найскромніше і найбідніше втримання музею Т-ва і бібліотеки, які що раз більше розростаються і творять щораз більшу атракційну силу для своїх і чужих, та ще й на втримання найскромнішого діловодського апарату. Але й на цьому кінець: на видавництва не залишається ні сотика.

Таким робом завтрішні Загальні Збори Наукового Товариства ім. Шевченка мусять стояти знову під знаком журби за фінансові засоби для оживлення видавничої діяльности Т-ва. Ця вісь, довкола якої крутяться всі актуальні справи НТШ, розпорошує увагу, що повиннаб зосереджуватися на науковій діяльности НТШ. Всеж, добре сталося, що цього року Виділ вертається до старої традиції з часів М. Грушевського та на чергу нарад Загальних Зборів поставив звіт з наукової діяльности. З нього ми довідаємось, що секції Т-ва таки працюють, що виголошено чимало цінних рефератів, приготовано до друку чимало вартісних творів. Факт, що наші науковці творять без тої природної спонуки, якою завжди є вигляди швидко побачити свій твір у книжковому виданні — свідчить про їх величезний гарт і самопосвяту.

Цьому гартові завдячує Наукове Товариство, що його престіж серед своїх і чужих, не вважаючи на бідність, не впав, а росте. Чимала заслуга тут і нинішнього голови НТШ, людини і вченого, до якого ставляться всі з найбільшою пошаною і довірям, тим більше, що є прилюдною тайною його особиста трагедія, яку він переживає: він, тип науковця, якому господарські справи чужі і просто осоружні, мусить ними займатись, цікавитись і їх полагоджувати. Тим більша його заслуга та цілого останнього Виділу, що допровадив біланс Т-ва до повної рівноваги, дарма, що коштом дуже прикрої жертви — і до того часу мізерних службовицьких платень. Зрівноважений буджет Т-ва, докладне пізнання всіх господарських болячок останньою контрольною комісією, врешті безупинна туга дійсних членів Т-ва за живим науково-видавничим рухом Т-ва, — це ті елементи, які дозволяють оптимістично глядіти на найближчу будучність НТШ.

З почуванням віри у кращу будучність Наукового Товариства ім. Шевченка підуть на завтрішні Загальні Збори його дійсні і звичайні члени, а свідомість поваги місця Зборів і справ, що ними будуть займатися, буде гарантією поважного рівня дискусії.

ік.

Боротьба за школу.

(З ПРИВОДУ ТЕПЕРІШНЬОГО ШК. ПЛЕБІСЦИТУ).

Цьогорічний шк. плебісцит звела шкільна й адміністраційна державна влада до вузесенького русла: вона дозволяє його переводити у тих місцевостях, де розпорядок про мову навчання в місцевій школі став правосильний у шкільному році 1931/32. Іншими словами, влада не дозволяє на плебісцит там, де від останнього не минуло 7 років, просто забороняючи леґалізувати підписи на внесених деклараціях.

Залишаю покищо на боці питання, чи це звуження плебісциту справді відповідає обовязуючим законам. Стверджую, що й у цих звужених плебісцитових межах діються речі, які лише доказують українську тезу про неймовірний хаос на терені державного вселюдного шкільництва під оглядом мови навчання. Маю на думці в першу чергу терен Львівської Шкільної Кураторії.

Отож, по-перше, ця звужена інтерпретація влади, що плебісцит „леґальний" лише там, де минуло від останнього 7 літ, не перечить тезі, що плебісцит можна переводити також і там, де від останнього правосильного орєчення щодо мови навчання минуло **більше, ніж 7 років, або де взагалі досі не було ніякого плебісциту. Тимчасом маємо відомости, що й тут українські громадяни натрапляють на перешкоди. Напр. останнє рішення щодо мови навчання в Колодрібці, заліщицького повіту носить дату 22. XII. 1930 р. № I. 44890/30. Та проте староство не дозволює там сьогодні на плебісцит. Лисятичі, стрийського повіту, мають оречення Кураторії з 28. серпня 1933. р. № I. 19529/33, в якому тоді не дозволено на зміну мови навчання в 1933. р., тому, що в Лиснятичах остання зміна була 10. VI. 1928 № I. 17662/28. Та проте тут теж не дозволено тепер на переведення шк. плебісциту. У волості Гічва (Гочеф), ліського повіту, війт заявив, що в громадах Жерниця Вижна, Жерниця Нижна,** Жерденка, Новосілки і Береска не буде леґалізувати підписів на деклараціях, бо в цих громадах не минуло 7 років від останнього плебісциту. Тимчасом у першій з них школа існує від двох літ, у другій від 1937. р., а в двох дальших не було взагалі ніколи плебісциту.

По-друге, у самому виказуванні місцевостей, де зміну мови навчання переведено саме в 1931/32 р., панує теж компромітуючий хаос. Львівський повітовий староста заявив 15. ц. м. українській делеґації, що у львівському повіті є 8 місцевостей, де можна перевести плебісцит. Другої днини львівський інспектор повідомив провідника делеґації, що інформація старости була помилкова: у львівському повіті нема ніодної такої місцевости! Заліщицький староста подав 20. ц. м. до відома представникові українських громадян, що в цьому повіті є 12 місцевостей, які можуть переводити плебісцит. Тимчасом 22. ц. м. прийшло заперечення інформації: віцестароста сказав тому самому представникові, що в заліщицькому повіті нема ніодної громади, яка малаб це право. Бобрецький староста виказав 14. XII. такі дві українські громади в повіті, та вже 18. XII. відкликав свою власну інформацію і заявив, що право на плебісцит має лиш місцевість Мільбах, німецька кольонія. Тимчасом німці взагалі не можуть переводити ніде плебісциту, бо до них плебісцитові закони не відносяться. Стрийський староста заявив, що в стрийському повіті є 4 місцевости, де можна переводити плебісцит. Одночасно інспектор подав до відома, що не згадані старостою чотири, лише інша, пята місцевість має те право... На жаль, не маю відомости, що сталося з тією пятою, чи там дозволено на плебісцит.

Митарства з підписами на деклараціях мають свою окрему історію. Всім відомо, що спершу війти хотіли побирати за леґалізацію підписів по 50 сот. до 1 зол. 50 сот., потім перестали їх стверджувати, аж врешті сьогодні потверджують безплатно там, де на плебісцит дозволено. Можемо собі уявити настрої після тих митарств серед наших родичів, які на терені Льв. Шк. Кураторії розібрали поміж себе коло 200.000 декларацій! Були місцевости, де по 300—400 людей (Яворівщина) приходило до підпису і відходило — з нічим. У Брідщині сотні людей приходило до того самого війта три дні під-ряд до підпису і відходили теж з нічим. У Золочівщині в деяких місцевостях родичі поплатили за підписи на те, щоб їх декларацій не прийнято.

Не наша річ робити уваги, які влада має витягнути висновки з цьогобудь-що будь компромітуючого хаосу. Зі створеного стану витягнемо висновки для себе: 1) **У всіх місцевостях**, де минув 7-літній речинець зміни мови навчання, або де цей речинець є довший, чи там, де плебісциту зовсім не було, треба плебісцит доконче перевести, або докінчити. Однак під умовиною: коли переведення плебісциту має — згідно з обовязуючими законами — вигляди змінити мову навчання з польської на двомовну, чи з одномовної на українську, себто, коли на місці не набереться потім стільки підписів, які погіршать дотеперішній стан мови навчання. 2) **У всіх місцевостях**, де колишебудь був плебісцит, або де його не було, однак мова навчання не відповідає складові населення даної місцевости, перевірити, чи є декрет, що устійнює мову навчання, чи ні. Коли його нема, домагатися цього в інспектораті. Інспектори обовязані подати до відома бодай ті місцевости, де 7 літ минуло від останнього рішення про мову навчання (див. Комунікат шк. реферату УПР з 21. XII. ц. р.). 3) Всі зловживання, шикани і недотягнення у переведенні навіть цього звуженого плебісциту скаржити негайно з місця до Кураторії, чи Воєвідства. Шкільний реферат УПР повідомляти про дані під 2) і 3), але не ждати на вислідн його інтервенцій, бо на це нема вже часу ані змоги.

Хочу з черги коротко піддати аналізі твердження влади, що загальний плебісцит, себто плебісцит теж і в місцевостях, в яких не минуло 7 літ від останньої зміни мови навчання — „виступає проти обовязуючого права", або що він не „узасаднений", а то просто „нелеґальний". Не підлягає найменшому сумнівові, що тут влада змішує два поняття: **леґальність (чи пак згода з обовязуючим правом) і доцільність.** Отож без найменшого сумніву загальний плебісцит є леґальний і не противиться ніде обовязуючому праву. **Найбільш міродайний під цим оглядом декрет президента Р. П. з 29. листопада 1930. р. виразно відноситься до урядових актів зміни мови навчання, однак не до волі громадян, які, згідно зі законом з 31. VII. 1924 р. і виконним розпорядком до нього, можуть робити плебісцит, себто проявити цю волю, коли хочуть. Закони обмежують терміни декретування влади, надають їй право контролі над способом вияву й орґанізації волі родичів, однак не обмежують вияву тієї волі громадян. Таким робом з тієї точки погляду є самі навпаки: обмеження плебісциту лише до невеличкої кількости місцевостей (здається, коло 90 на терені Кураторії Л. Ш. О.), де минуло 7 літ від останньої зміни, не відповідає обовязуючому праву.**

Інша річ, чи переводження плебісциту доцільне, коли закон виразно не дозволяє на зміну мови навчання там, де переведено плебісцит. Що такий плебісцит є невигідний для орґанів державної влади, що він приносить їм клопіт, бо заставляє їх робити роботу (леґалізувати підписи і т. п.), яка не може покінчитись полагодженням „кавалка", це можна признати. Однак і тут ми приходимо до суті справи: **чи стан державного вселюдного шкільництва на нашій территорії такий, щоб ми могли зрезигнувати з деяких форм плебісциту лише** тому, що вони для влади невигідні? І взагалі, чи має українське громадянство якінебудь інші засоби поза плебісцитом, щоб добитись бодай уявлення стану, який правно обовязує на терені шкільництва?

Правні підстави, на яких опираються оречення щодо мови навчання на терені Львівської Шк. Кураторії, це просто один неправдоподібний жах! Маємо тут перш усього коло 420 шкіл,

про яких декрети Кураторії кажуть, що це школи з українською мовою навчання. Та на ділі коло 300 з тих шкіл він факті або зутраквізовано або навіть спольонізовано, залежно від практики управителів чи інспекторів. (Доказ: публікація д-ра Фальського з 1933. р.). Таксамо є нібито 2.200 шкіл двомовних — згідно з декретами. Однак тут панує коловатиця не лише тому, що фактично навіть половина з тих шкіл не є справді утраквістичними, але й тому, що ріжні предмети вчать там по ріжних клясах у ріжних мовах і що навчання в рідній мові теж не починається усюди однаково. Врешті є 2.350 шкіл чисто польських, ще під оглядом мови навчання найбільш однородних. Але й тут є ріжниці: в деяких з цих шкіл повинна бути українська мова обовязкова, одначе так не є на ділі. Вже не згадую про те, що є на нашій територі коло 900 випадків, у яких декрет про мову навчання не відповідає ореченню Найв. Адміністраційного Трибуналу з 9. XII. 1932 ч. реєстр. 3855/29. Не знаю, чи найдеться хтонебудь з розумних поляків, який признав би, що такий стан мови навчання на нашій території відповідає мінімальним потребам українського громадянства, або що цей стан є в порядку.

В даних умовинах ми не маємо іншої — поза плебісцитом — змоги добитися, щоб цей стан упорядковано і зближено бодай до нормального. З цього виходить, що українське громадянство не зрезигнує з боротьби за свої права при допомозі плебісциту лише тому, що він не все вошільний, або невигідний державній адміністрації. Практика теперішнього плебісциту дала понад усякий сумнів досвід у двох напрямах: 1) що українські найширші кола невдоволені теперішнім станом державного вселюдного шкільництва і що вони легко даються змобілізувати до боротьби за свою школу; 2) що ключ до того які ця боротьба прийме форми, таки **в руках державної влади, а не українського громадянства**, що отже більш або менш гостру, „розбуджуючу **антагонізми**“ боротьбу накидує українському громадянству влада, а не навпаки. Коли державна влада рішилася під напором плебісциту оголосити, в яких місцевостях минуло 7 років від останнього плебісциту, то це перший крок до упорядкування і проявлення цілого законного стану на терені шкільництва нашої території. Коли дальші кроки не прийдуть, коли українське громадянство не довідається — поза 90 випадками — на яких правних підставах спираються рішення про мову навчання у всіх школах, то очевидно воно мусітиме переводити кожного року масовий плебісцит. Зраціоналізувати боротьбу буде можна лише тоді, коли настане порядок, коли правні оречення і дійсність будуть зі собою покриватись. Тоді щойно можна буде сперечатись і правно доходити, нехайби і ступнево, справедливости на шкільному відтинку. Теперішнього стану українське громадянство не завинило, перевівши досі, на підставі обовязуючих законів, аж чотири масові плебісцити, яких кінцевим ефектом є: **3.027 шкіл з українською мовою навчання у грудні 1923, і 135 у грудні 1937.** Чи в цих умовинах є сенс заводити суперечку, нехайби і декретовану розпорядками, про те, чи загальний плебісцит „суперечний з правом“? Чи не краще приступити до упорядкування стану, який без найменшого сумніву є суперечний з правом“?

І врешті останній досвід з теперішнього обмеженого плебісциту: боротьба за школу повинна перейти передовсім **до рук батьків**, а її організацію повинні взяти на себе **політичні чинники**. Поза боротьбою за землю — це одиноке гасло, яке може довкола себе змобілізувати справді міліонові маси. Та це вже окрема тема.

В. Кузьмович.

50 літ на позиції.

З НАГОДИ ЮВИЛЕЮ „УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ“ НА БУКОВИНІ

Серед дуже важких обставин зустрічає ювилей своєї 50-літньої діяльности найбільш заслужене шкільне й виховне Товариство „Українська Школа“ на Буковині, анальогічне до нашої „Рідної Школи“.

Невеличка була ще тоді громада свідомих українців на Буковині, коли в 1886. р. надучитель одної з черновецьких народніх шкіл **Омелян Попович** (пізніше повітовий, відтак і краєвий шкільний інспектор) дав почин до заснування українського шкільного й виховного товариства. Зерно, кинене молодим, енергійним захопленим діячем впало на родючу ниву. Зараз вибрали провізоричний Комітет, якого головою став д-р **Степан Смаль-Стоцький**, проф. унів. в Чернівцях, секретарем ініціятор Омелян Попович. Комітет опрацював статут т-ва під назвою „Руська Школа“, який ц. к. правительство приняло до відома рішенням з дня 25. червня 1887. р.

Перші Загальні Збори „Руської Школи“ відбулися святочно 18. (30.) серпня 1887. р. в Чернівцях в кімнатах „Руської Бесіди“ з цілоденною святочною програмою. Провід Зборів обняв проф. д-р Степан Смаль-Стоцький, який пояснив завдання „Руської Школи“ й обсяг ділання тогож товариства, Омелян Попович виголосив основний реферат про недостачі й потреби українського шкільництва та виховання на Буковині і вказав напрямні розбудови українського шкільництва. Це був гарний початок великого діла, що згодом розрослося й дало прегарні успіхи.

Хтож обняв керму тодішньої „Руської Школи“ на Буковині? До першого Головного Виділу „Руської Школи“ увійшли: **д-р Степан Смаль-Стоцький** — голова, судовий радник **Ізидор Винницький** — І. заст. голови, надучитель **Омелян Попович** — ІІ. заст. голови, учитель школи вправ **Микола Шкурган** — секретар, проф. **Юстин Пігуляк** — скарбник, учитель **Іван Данилевич** — контрольор, та члени Гол. Виділу: **о. Ізидор Воробкевич** (відомий письменник „Данило Млака“ і композитор), учитель **Добровольський**, учитель **Гр. Никорович**, проф. **Єротей Пігуляк** (довголітній посол до сойму і парляменту) і учитель **Опанас Руснак**. Як на ті часи був це дібраний і дуже згармонізований виділ, тому і всестороння праця пішла жвавим темпом вперед.

ІВАН ЦУРКОВСЬКИЙ. 2

Землячка на чужині.

Ще перед виїздом Марії Маркович Куліш і сам виїхав за границю думаючи, як писав до Каменецького, перебути який рік у ріжних місцях Европи: Дрездені, Мінхені, а передовсім у Швайцарії, де надіявся заспокоїти свою тугу. У тій подорожі він хотів зустрітися теж з Марією Маркович. На тему тої майбутньої зустрічі він так віркує в листі до Каменецького: „Ми зустрінемося і розстанемося приятелями. Я можу залишитися з нею в Берліні одну годину. Всякий рух і слово її тепер для мене буде предметом психольогічного розбору. Ніхто так не поступить, як вона. Це буде або повна щирість, або найжалюгідніша скритість, жалка противним мені лукавством і лицемірством“.

Виїхавши з Петербурга, Куліш вперед поїхав до Берліна, а про тодішній його душевний настрій говорять його листи писані з дороги до Каменецького. Він хоче втікати перед собою і думає, що це йому вдеється. „Але може я ще знайду свою дорогу. Почекайте, дайте мені трохи виздоровіти від пекельної туги. Мені здається, що я виздоровію. Вид чужих міст і людей робить тепер на мене відрадне вражіння: щось тихе оселюється в души і вона лише деколи скрикує як божевільна.“ І він ще раз повторює: „А робити я буду, чую, що буду. Дайте лише мені виздоровіти від туги.“

З Марією Маркович він і справді побачився, хоч не у Берліні, тільки в Дрездені, де вона тоді пробувала. Про ту зустріч він не писав до Каменецького нічого, тільки вернувся негайно назад до Петербурга, навіть не відбувши плянованої мандрівки по саксонській Швайцарії, та після короткої подорожі на Кавказ, завернув на свій хутір, де взявся за літературну і наукову роботу.

Думки Куліша з приводу виїзду Марії Маркович на чужину відбилися також у кількох ліричних поезіях Куліша, передовсім у поезії „До землячки“, друкованій 1862. р. в „Основі“.

Він робить докір сестрі-землячці, пташці полохливій (соловейкові), що вона необачно покинула рідний край, хоч тут відкривалась їй гарна будучність, а там її краса змарніє.

Щемітиме серце вбоге,
Що рідну родину
Проміняла за зрадливу
Невірну дружину.

Гірка, гірка серцю зрада
Дома на Вкраїні,
А ще гірша, а ще тяжча
На чужій чужині.

Будеш плакать, в землю битись,
Долю проклинати,
Не почує, не розважить
Старенькая мати.

Поезія писана 1861. або 1862. р., тобто по упливі довшого часу після виїзду Марії Маркович і поет тратить надію у її поворот на Україну. Під „невірною дружиною“ Куліш певне розумів Тургенева, якого підозрівав у намові нашої письменниці до виїзду та до побуту на чужині, дотогож посуджував в якихось ближчих звязках.

Вже у цій поезії Куліш натякає на подружжя не по любові словами „Гірка, гірка серцю зрада дома на Вкраїні“, в іншій же поезії, у пісні, де приходить теж порівнання з пташкою полохливою, а яка починається строфкою:

Серце моє тихе
Пташко полохлива!
Ой про що я народилась
Бідна нещаслива?

виступає тільки цей один мотив. Пісня ця, міркуючи по її складі, походить з часу близького до „Досвіток“ і визначається таким самим спочутливим тоном, що і поезія „До землячки“. Друкована вона, щоправда, щойно в „Дзвоні“, одначе у тій збірці знаходяться поезії писані, чи й друковані значно раніше.

Подібним спочуттям та тоном народньої пісні визначається поезія п. з. „Остання пісня“ друкована 1862. р. в „Чернигівськім Листку“ якої змістом скарга розлученого ...

Ой минулося закоханячко
Не минається мука.
Огорнула мене, матінко,
Віковічна розлука.

Куліш втратив надію на поворот Марії Маркович.

До роздратування після виїзду Марії Маркович причинились у нього також інші турботи: наклепи декого з земляків з приводу одного видання та лиха поведінка одного свояка з спраглиною жінки.

Усі ті турботи в тих „часах іспитання“, як їх назвала Марія Маркович, знайшли свій ви-

Передовсім „Руська Школа“ (від 1908. р. — „Українська Школа“) взялася видавати шкільні підручники та науково-фахові книжки. Два роки видавало Т-во фаховий журнал **„Руська Школа“** під редакцією проф. д-ра Степана Смаль-Стоцького. Дуже багато труду вложила „Українська Школа“ над поширенням самоосвіти серед українського вчительства, особливож для поглиблення українознавства. Праця та видала гарні успіхи, бо українське народнє вчительство стало важним, навіть рішальним чинником на Буковині не тільки у справах виховання, навчання й освіти, але й під екомічним та політичним оглядом.

Незаможніх українських учнів підпомагала „Українська Школа“ шкільними приборами та ґрішми й дала почин до заснування самостійних українських бурс при середніх школах в Чернівцях і на провінції. Допомагала збільшенню фреквенції українських дітей у середніх школах, влаштовуючи підготовчі курси до першої кляси середніх шкіл. Влаштовувала популярні курси для селян і міщан, в Чернівцях вела людовий університет, з якого користала найбільш активна селянська й міщанська молодь з цілої Буковини.

До вибуху світової війни мала „Українська Школа“ 12 філій по містах а по селах засновувала т. зв. „Шкільні Помочі“, яких до війни було 14.

„Українська Школа“ петиціями, меморіялами, особистими інтервенціями, особливож через своїх членів, які тоді були послами в законодатних установах (в черновецькому соймі та у від. парляменті) старалася заспокоювати потреби українського народу на полі шкільництва й виховання, в першу чергу з держ. і краєв. фондів. Послідовно ведена довголітня праця в тій найважнішій ділянці увінчалася розмірно великими успіхами. В 1914. р. було вже на Буковині 216 українських народніх шкіл, переважно більшеклясових у гарних власних будинках і багато вивінуваних у наукове приладдя, переважно спроваджуване з Відня. Крім того було на Буковині у громадах з мішаним населенням 17 утраквістичних шкіл, де й українська мова була викладова у всіх предметах. Середніх шкіл мали українці на Буковині 4, крім того 1 український виділ при державній учительській семинарії та кілька фахових шкіл. У черновецькому університеті були 4 українські катедри: 2 на фільософічному і 2 на теольогічному факультеті.

Та „Українська Школа“ не вдоволялася дуже поважними успіхами на полі державного українського шкільництва, але доповнювала його основуванням прив. україн. шкіл. І так 1908 р. оснувала спершу „Курс для дальшої освіти української молоді“ в Чернівцях, який у 1909. р. перемінила на „Приватну українську дівочу учительську семинарію“ з підготовчими курсами. Вашковецька філія „Українсьої Школи“ заснувала в 1912. р. першу українську приватну реальну гімназію у Вашківцях над Черемошем. Та приватна реальна ґімназія промінювала також на Галичину і була противагою польської реальної школи в Снятині. Обі ті приватні школи стояли на високому рівні і мали необмежене довіря серед українського населення. Вони перетривали бурю світової війни, аж в 1922. р. закрила їх румунська влада.

Не тільки українські приватні школи позакривала румунська влада на Буковині, але поступнево зліквідувала й усе українське державне шкільництво. Дійшло до того, що від 4 літ (від коли при владі румунська т. зв. ліберальна партія) не може в ніодній школі на Буковині вчити ніодної години тижнево по українськи.

„Українська Школа“ старалася виповнити великі недостачі в українському навчанні й вихованні, влаштовуючи вакаційні курси для українських дітей і молоді в Чернівцях і по повітам. Українські вчителі і вчительки та українські студенти з посвятою вели ці курси українознавства та одних тільки вакацій скінчило їх 5.000 української молоді. Та румунська влада заборонила вести ці вакаційні курси*).

З огляду на те кинула „Українська Школа“ гасло: самоосвіта в Секціях шляхом домашньої освіти. Це гасло принялося. Для переведення в діло того гасла вийшов маленький **букварець** (самоучок) **Ілярія Карбулицького** дуже дешевий. І так — хоча з перепонами — „Українська Школа“, згідно з дуже важкими обставинами, сповнює дуже примітивними засобами велику культурну працю і місію.

Та на цьому не кінець. „Українська Школа“ видає вже пятий рік ілюстрований журнал для

українських дітей: **„Українську Ластівку“** під редакцією професорів **Теофіля Бриндзана й Миколи Гараса.** Цей скромний журнальчик дуже важний і сповнює на Буковині ту саму ролю, що у нас „Дзвіночок“, „Світ Дитини“, „Наш Приятель“ чи „Малі Друзі“. Крім того постановила „Українська Школа“ **занятися й видаванням** ріжних книжечок і в тій справі отворила окрему видавничу секцію з дир. **Омеляном Іваницьким на чолі.**

„Українська Школа“ міститься тепер у Чернівцях при вул. Петровича, ч. 2. Склад теперішнього Головного Виділу „Української Школи“ такий: адвокат д-р Антін **Кирилів** — голова, проф. Теофіль **Бриндзан** — І. заст. голови, Єротей **Цвйок** — II. заст. голови, Василь **Олексюк** — писар, Василь **Ткачук** — скарбник, проф. Микола **Гарас** — контрольор; члени Гол. Виділу: дир. школи Каетан **Гарвацький**, адвокат Орест **Масікевич**, пенсіоніст Антін **Мельничук**, дир. школи Денис **Омельський** і студ. Роман **Шавло.**

Кілька разів відкладаний **ювилей 50-ліття „Української Школи“** з приводу безнастанних заборон — остаточно **відбудеться 27. грудня ц. р.** святочною **акадмією** і **ювилейними Загальними Зборами.** Наші Сестри й Брати зїдуться до Чернівців, щоб зробити підсумки з піввікової праці, щоб застановитися над дальшими засобами діяльности відповідно до теперішніх незавидних обставин.

Нехайже цей ювилей „Української Школи“ підбадьорить духа й додасть сили перетривати важке лихоліття повоєнного часу та зберегти українську дітвору й українську молодь для української нації і її світлого майбутнього. Ми духом з Вами!

*) В місяці грудні 1937 р. дала румунська влада дозвіл вчити в школах українських д'тей після звичайної науки 2 години української мови. Там, де є український учитель, може він самий вести навчання української мови, а там, де українського вчителя нема, там буде можна зорганізувати курс української мови.

слів у поезії „На добраніч усім на ніч“, друкованій в „Основі“ також 1862. р.

Тут звязко і з експресією сказане те, про що Куліш писав і у своїх листах.

На добран'ч, усім на ніч!
Дайте одпочити...
Хто кохає мене щиро,
Не буде будити.

Не будіте, миле браття
Мене з домовини:
Ой не хочу я до суду
Бачити Вкраїни!

А на суді знову буду
Господа благати,
Щоб вернути працювати
Для вбогої хати.

Скарга перед Богом кінчиться надійною ноткою:

Верни Боже мене з раю
До рідної хати,
Буду в хаті працювати,
Тебе прославляти.

Тут те, що і в наведеному листі з Берліна: проба утечі перед собою, бажання відпочинку і надія на оздоровлення. Не сталось так, як в оповіданні Марка Вовчка „Від себе не втечеш“, до якого, може бути, дало спонуку оте пережиття Куліша. Куліш і не потребував утікати від себе, у нього була задушевна, глибоко вкорінена охота працювати для рідного краю, яка й поборола тимчасову, хоч і велику зневоту до життя.

(Далі буде.)

Перепони у шкільному плєбісциті.

ЗАЛІЩИЧЧИНА.

Дня 20. грудня ц. р. заявив повітовий староста в Заліщиках п. Йосиф Крижановський д-рові Романові Стефановичеві, адвокатові в Заліщиках, що на терені повіту Заліщики плебісцитова шкільна акція актуальна **лиш у 12 громадах,** поданих йому Окружним Шкільним Інспекторатом у Чорткові, бо саме тепер минає 7 літ від видання останнього правосильного рішення в справі мови навчання в тамошніх вселюдних школах. Тому він видав на цій основі поручення війтам, щоб лиш дотично тих 12 громад леґалізували на шкільних декляраціях підписи родичів дітей у шкільному віці.

Дня 18. грудня ц. р. явився д-р Роман Стефанович у віцестарости в Заліщиках п. Яцковського, що урядує в часі відпустки повітового старости, в справі переведення шкільного плебісциту в громаді **Колодрібка,** виказаній між повищими 12 громадами. А саме війт ґміни Синків Березовський, в окрузі котрої є громада Колодрібка, заявив відпоручникові родичів дітей у шкільному віці з тої громади, що буде леґалізувати підписи родичів дітей у шкільному віці лиш тоді, як дістане від старовства в Заліщиках відповідне поручення.

Д-р Роман Стефанович показав віцестаростві Яцковському письмо Шкільної Повітової Ради в Заліщиках з 21. серпня 1933 р. Нр. 1032/33, з якого виходить, що останнє правосильне рішення в справі мови навчання в школі в Колодрібці видала Кураторія ЛШО письмом з 22. грудня 1930. р. Нр. І—44890/30, значить — минуло вже від того рішення 7 літ, так що переведення шкільного плебісциту в громаді Колодрібка тепер актуальне і не повинно бути ніяких перепон у леґалізації підписів родичів тамошніх дітей у шкільному віці. Одначе віцестароста Яцковський заявив, що справа шкільного плебісциту на терені повіту Заліщики взагалі неактуальна, тому, що повітове старовство в Заліщиках дістало нове письмо Окружного Шкільного Інспекторату в Чорткові, яке простує наведене вище попереднє його письмо в той спосіб, що на основі повідомлення тогож Інспекторату Кураторією ЛШО нема в повіті Заліщики ані одної громади, що-

до котрої у часі від 1. IX. 1931 до 31. VIII. 1932 р. булоб видане останнє правосильне рішення в справі мови навчання у вселюдних школах. З уваги на те нове письмо Окружного Шкільного Інспекторату в Чорткові староство в Заліщиках видало всім війтам поручення не легалізувати ніяких підписів на шкільних деклараціях.

Дальша інтервенція д-ра Романа Стефановича, зокрема в справі Колодрібки, не мала ніякого успіху.

Найкращий і наймиліший звичай

ПОБАЖАТИ НА СТОРІНКАХ СВЯТРІЗДВЯНОГО ЧИСЛА „ДІЛА“ З НАГОДИ СВЯТ РІЗДВА СВОЇМ НАЙБЛИЖЧИМ І ПРИЯТЕЛЯМ-ТОВАРИШАМ.

ВСЬОГО 2 ЗОЛОТІ КОШТУЄ БАЖАННЯ ДО 15 СЛІВ; КОЖНЕ ДАЛЬШЕ СЛОВО 20 СОТИКІВ.

ТЕКСТИ БАЖАНЬ РАЗОМ ІЗ НАЛЕЖНІСТЮ ПРОСИМО НАДСИЛАТИ НАЙДАЛІ ДО ДНЯ 3. СІЧНЯ 1938 РОКУ.

Постанови комітету неінтервенції.

Підкомітет неінтервенції дійшов до порозуміння у всіх до тепер невиясненних справах, що торкаються мандатів для комісій, які мають виїхати до Еспанії, щоби підготовити евакуацію добровольців; також вирішено питання звязане з признанням комбатантських прав обом еспанським урядам.

ДОСТУП ДО КАДІКСУ ЗАМКНЕНИЙ.

Особи, які приїхали з Кадіксу, оповідають, що кадікську пристань окружив кордон зложений з війська і фалянгістів. Вони не допускають нікого до пристані.

Вистава Олекси Грищенка.

Написати кілька рядків про твори Олекси Грищенка, це справжня приємність. Тут не треба ховатись ні поза пусту гру слів, ні не треба дещо промовчувати та уважати, щоб чогось не перехвалити, як це буває з мистцем непевної, невиробленої руки, чи зі збірними виставами випадкових образів. Тут саме імя: Олекса Грищенко, само за себе говорить ясно і багато. Відомий він не тільки на землях безталанної України, а по всій Европі його імя не чуже.

АНУМ улаштувало оце свою IX. виставу образів із творів О. Грищенка. Всі ці твори, виконані олійною технікою, дещо акварель і ґвашів, походять із років 1924—1934. Це краєвиди Портуґалії, Корсики, Бретанії, Еспанії. З тих країн, що їх землі надихані сонцем, де синіє сита синява неба, яка інколи переходить у кобальт.

Ті шерсткі, дикі, неприступні настовбурчені сонцем спалені краєвиди Корсики, що передають таку саму душу і вдачу і мешканців цього острову; те „Полудне в Кап Мартені“, де вся буйність природи сонцем до втоми залита, мовчить, тільки — так і чуєш — спів цикад настирливо вливається в душу; ті взривчі гори, збіжеві поля, а поміж ними буйні маслинки в сонці Портуґалії; такі самі палкі пристрасні краєвиди Еспанії.

Та передовсім великий Ол. Грищенко в морському пейзажі. Його образи з Бретанії своєю „атмосферою“ передають і пору дня і погоду. І в них ви вичуваєте, як мистець глибоко лучиться через палітру з природою. Образ „Тульон — Дві сестри“, це найкращий на цій виставі твір: несупокійними мазками хвилюється небо; смараґдом, де-де притьмарене, кипить море; а все разом — це сильна симфонія пройнятих палом, насичених міццю кольорів.

Такої самої вартости його акварелі та ґваші. Вони мають у собі незрівняну легкість у композиції та у кольорі, технічну прозорість, передусім настроєвість зокрема в морських нарисах, або в такому як „Св. Софія“.

Олекса Грищенко — мистець, що пориває вас своїм темпераментом, своїм сильним, непогамованим чуттям. І саме цей темперамент і те чуття притягають його до країн, де пейзажі такі несупокійні, дикі, що їх тільки душі сильних мистців можуть відчути, передати, опанувати. При цьому в його образах вичуваєте високу культуру, коли дивитесь на його твори з боку композиційного, чи кольористичного. А що Олекса Грищенко сильний, то доказом цього і те, що він не пішов під вплив нічиєї „школи“ тоді, коли в Европі, 10—15 років тому, аж кишіло від усяких карколомних „ізмів“; він модерний, але без штучної екстраваґантности. У своїй передмові до катальоґу Павло Ковжун правду каже: „Творчість Олекси Грищенки це наше найкраще наших днів“.

М. Островерха.

П. НОЙМАН.

Ідеальний тип.

Мій приятель Йосиф — людина дуже обережна. Сказати про нього „обережний“ це мало. Йосиф це живий тип недовіря, втілена педантерія, ґеній сумнівів, вагань, передумувань, неймовірних хитань, коли треба щось рішити. А так, то сказати про нього не можна нічого злого: — це дуже чемний і скромний молодець, навіть гарненький, з рожевенькими личками, бездоганної поведінки.

Якось рік тому заходить цей приятель до мене. У його житті велика дилема. Він хотів оженитись. Якби так повірити його словам то його Мія це янгол. Вона була гарна, молода, лагідна добра, приємна, елеґантна, слухняна, ще більше — скромна, завсіди чепурно одягнена, ще й золотиста білявка, арґумент для Йосифа першорядної ваги.

Та він не був би собою, якби був відразу зважився — захохатися. Такі швидкі почування не мали доступу до серця мого приятеля. Я мав йому порадити, розвіяти його вагання.

— Стрівай! — кажу — маю думку! Звернися попросту до якогось графольоґа, нехай він напише тобі оцінку її характеру.

— Я не маю довіря до графольоґів! — відповів Йосиф понхмуро.

— Не маєш? То на це є інша рада. Ти передай йому раніше зразок власного письма! Де самого знаєш добре, отже...

— Чи я себе знаю! — відповів гордо. — Думка непогана.

Він сів за стіл, написав фраґмент з Шіллерової поеми „Пісня про дзвона“ і вислав текст на адресу славного графольоґа.

Оцінка, яку ми дістали була подивугідна. Навіть Йосиф мусів з цим погодитися. Мав тільки застереження щодо деяких висловів, таких як „хоробливо сумнівається“, „засушений педант“, „недовірок“, бо вважав їх за прибільшені.

Тепер треба було дістати зразок письма звеличаної Мії. Та якось припадок допоміг. Мія простудилася і не могла прийти на умовлену з Йосифом зустріч. Вона прислала до нього листок з виправданням. Йосиф узяв його і власноручно заніс до графольоґа.

Оцінка письма була така:

„Залучене тут письмо вказує на риси характеру людини високого духового рівня, що має розвинений естетичний смак і багато серця. Вдача з ґрунту чесна, безпретенсійна, незіпсована життям, мирна, добросердна, понятлива, вірна і ніжна. Можна навіть сказати тип „передвоєнний“ у найкращому значінні цього слова, без великосвітських зайвих додатків. Не кокетлива, не пропадає за популярністю, не любить широкого товариства, а воліє затишне життя без зверхніх крикливих ознак. Ідеальний тип, що надається до подружжя“.

Йосиф був захоплений. Ось жінка, про яку він завсіди мріяв!

На його шлюбі я був дружбою і свідком. Потім я мусів виїхати на цілий рік із краю і не чував нічого про свого понятеля.

Вчора, як тільки вернувся, я поспішив, щоб його відвідати. Боже, як він виглядав! З рожевого, бадьорого молодця зробився гіркий, пригноблений песиміст. На його блюзці я помітив місце на два обірвані ґудзики.

— Старий приятелю! Ну, як тобі ведеться?

Він махнув безнадійно рукою і мав сльози в очах.

— Бачиш. Нужда. Моє подружжя довело мене до страшного стану. Я зруйнований.

— Я ледви зважився сказати:

— Якто, Мія, жінка з такими прикметами?

Він гірко засміявся:

— Чи маєш хвилинку часу? Я оповім тобі коротко всю історію. Зрештою цими днями я і так розводжуся.

— Но, добре, але графольоґічна оцінка! Миюча, добросердна, понятлива, ніжна і ще з якимись там прикметами особа!

— Отже уяви собі, що Мія не має жодної з цих прикмет. Коли я тільки оженився то побачив, як я сильно розчарувався. Мія є без серця марнотратна, кокетка, любить тільки забави і флірт, дотого ще злобна і фальшива. Навіть її чудове золоте волосся, яким я так захоплювався теж фальшиве.

Він малощо не розплакався.

Я довгими місяцями терпів це все мовчки і все сподівався, що вона ще поправиться. Я звірив, що її основний характер такий, як описав його графольоґ і що вона тільки зле виховна. Я шукав кожного дня якоїсь гарної прикмети в ній, поки... поки не побачив ясно своєї великої помилки.

— Якто побачив?

— А так, на власні очі. Коли одного дня я вернувся з бюра раніше, ніж звичайно, жінки не було дома. Це не траплялося вперше. Хтось її кудись запросив. Я і не цікавився тим ближче, але вона залишила мені на столі записку з поясненням. Це було кілька слів без значіння... між іншим про те, щоб я не забув полбати по

ВІДГУКИ ДНЯ.

Рятуймо поняття!

„Хрунь". Старе слово, солідне слово, передвоєнної продукції. В ніякій іншій мові його нема — отже напевно наше, незапозичене, а створене власними силами, з власної голови і для власної консумції.

Консумували ми його перед війною не скажу мало, але й не так багато, щоб аж переїлося. Не сходило воно тоді з часописних шпальт і відмінялося легко та звучно: хрунь, хрунівський, хрунівство, а там і трохи з клясична — хруніяда. Кому це слово приліплено, трималось добре як накаручене і треба було довгих зусиль, щоб його відірвати з себе.

Часописи, віча, збори і загалом опінія знала докладно, кому це слово належиться, мало того, навіть дана особа знала, що це слово до неї підходить.

Хто не признавався до своєї нації, хто переходив на чужий обряд, хто для карієри сторонив від своїх, хто помагав чужим проти своїх, вкінці хто не читав своїх часописів і не належав до своїх товариств (бодай до „Просвіти" і „Бесіди") — той був хрунь.

Прийшла війна і перемішала не тільки землю гранатами та мінами. Перемішала вона і передвоєнні поняття, зрушила передвоєнні засади, зруйнувала неодин погляд.

Дісталося і нашому ґеніяльному термінові „хрунь". Люди стратили орієнтацію, кому цей термін причіпляти, хто на нього заслугує і що він має означати.

Може повоєнні часи булиб справу викарували, але стодесятьпроцентові патріоти закалабали її дорешти. В них, хто не був стодесять — той був хрунь і тим способом зігнали в одну загороду 99.9% суспільности — від зміннообрядовців до 109 процентових. Тепер хоч сядь і плач — як тут розібрати хто підходить до передвоєнного поняття „хрунь", а хто тільки до повоєнного?

До того і обставини того роду, що радше замотують уже й так помотану справу, ніж помагають до її розвязання. Адже бувають випадки, що людина, яка тому пять літ була менш-більше склонна прийняти цей титул — нині, не змінюючи поглядів, має марку революціонера. І навпаки: людина, що мала марку революціонера — нині має опінію хруня. Далі: хтось, хто тому десять років стояв у якійсь партії на крайній лівиці, нині знайшовся на правиці, випхавши правого на крайну лівицю. Хтось, кому пять років тому не хотіли подавати руки, нині — не змінившись на волос — є патріотом і сміється в кулак, як сміються... бойкотовані колись студенти.

Одним словом: щось є невпорядку.

Тому пропоную:

Рятувати від знидіння прекрасне наше поняття в той спосіб, що в найближчому часі зберуться представники громадянства і вирішать:

1) Яка є ріжниця між патріотом і хрунем.

2) Хто до слова „хрунь" має беззастережне право.

3) На який час мають ці постанови обовязувати.

В першім випадку неодин з нас відітхне з полекшою, в другім випадку ріжні люди задержать те, що їм справедливо належиться, в третім буде фіртка для евентуальних поправок на будуче.

Переоцінюємо ріжні вартости — переоцінім і ту, безперечно велику, бо з ореолом традиції і маркою артикулу першої потреби в нинішніх крізових часах.

Галактіон Чіпка.

Перед двома великими процесами в Золочеві.

ПРОЦЕС ПРОТИ 55 СЕЛЯНСЬКИХ ХЛОПЦІВ З РАДЕХІВЩИНИ.

26. січня 1938. зачнеться перед судом присяглих у Золочеві великий процес проти 55 селянських хлопців з Радехівщини, яких обвинувачують у ставленні хрестів і паленні стирт збіжа в томуж повіті. З уваги на велику скількість обвинувачених розправа проти них відбудеться у двох групах. В першій групі буде 30 обвинувачених, у другій 25. Розправа розписана на 6 тижнів. Провідником розправи буде о. с. д-р Понуркевич, обвинувачує віцепрокуратор окружного суду Бартль.

РОЗПРАВА ЗА ВБИВСТВО ЯСІНСЬКИХ У БЕЛЗЦІ.

Безпосередньо по скінченні процесу проти 55 селянських хлопців з Радехівщини (6. березня 1938) зачнеться в тому самому суді 7. березня 1938 другий великий процес, а саме проти вбивників та спільників убивства власників Белзця бл. п. Марії та Мечислава Ясінських. Акт обвинувачення, що його виготовив прокуратор Пехе на основі кількамісячного слідства, веденого сл. суддею м-ром Закшевським, має к. 50 сторінок машинового письма і вложений у золочівськім окружнім суді 25. грудня ц. р. У звязку зі злочином у Белзці прок. Пехе обвинувачує 9 осіб, яких поділив на 3, чи пак на 4 групи.

В першій трійці є Ілярій Кук, літ 22, абс. ґімн. в Красного, агент українських видавництв, Володимир Качор, літ 27 в Русилова, пов. Золочів і Петро Цица, літ 23, абс. української ґімназії, власник крамниці в Золочеві, родом з Ремезовець біля Золочева. Прокуратор приписує цій трійці безпосередню участь у довершенім грабунковім убивстві для цілей ОУН, отже вони обвинувачені в убивстві, грабунку та приналежности до ОУН.

До другої трійки належать: Ярослав Дзядига, літ 30, абс. української ґімназії з Діброви, пов. Перемишляни, Василь Галапа, літ 23, абс. української ґімназії, родом з Подусова, пов. Перемишляни, люстратор філії „Просвіти" в Перемишлянах і Володимир Івахів, літ 35 з Тучного, пов. Перемишляни, селянин. Їм закидає прокуратор приналежність до ОУН. Як члени ОУН вони мали укривати й помагати в утечі безпосереднім справникам чи пак переводили безпосередніх справників ріжними дорогами, помагаючи їм таким чином зміняти місце побуту. Завдяки цій трійці обвинувачених безпосередні справники могли втекти з Золочівщини. Їх зловили в с. Желибори, пов. Рогатин.

У третій групі є Григорій і Тимко Дзядиги з Діброви, пов. Перемишляни, брати Ярослава Дзядиги, обвинувачені в укриванні безпосередніх справників та влекшуванні втечі. Їм акт обвинувачення не закидає приналежности до ОУН.

Обвинувачений у приналежности до ОУН є ще також Андрій Майба, абс. 3 курсів торг. школи, з Острова, пов. Золочів.

По урядовим даним безпосередніх справників злочину було 5; з них три стають перед судом; четвертий, Іван Майба з Острова біля Золочева, пострілений підчас погоні безпосередньо після злочину — поповнив самогубство вистрілом в уста, а пятий справник успів утекти.

Вбивники забрали 610 амер. долярів і 1.200 зол. Деяку частину грошей знайшли у справників. Розправою проводитиме віцепрез. о. с. Млинарський.

На допомогу студентству.

Виказ дальших жертв.

Монастир оо. Василіян, Жовква 20 зол.; Районова Молочарня, Хирів 15 зол. По 10 зол. зложили: Іванович Антін, Львів; д-р Копач Іван, Львів; Олександер Кулинич, Ходорів; Районова Молочарня, Болшів; інж. Андрій Палій, Львів; д-р Гинилевич Ярослав, Львів, Ольга Вачинська 6 зол. По 5 зол. зложили: О. Миголайський, Рівне; м-р Семанюк Ольга, Курів; м-р Евг. Кулик, Кути; радн. Сміх Михайло, Станиславів; о. Іван Копик, Цапівці; Олександер Кміцикевич, Львів; Степан Хомінський, Трибухівці; проф. Омелькович Петро, Стрий; Моссур Дмитро, Добрівлини; „Нова Зоря", Львів; адв. Петро Смаль, Мельниця; Олена Заведович, Ремезівці; д-р Олекс. Коссак, Коломия; Мудра Ярослава, Львів; Ольга Сайко, Болехів; д-р Іван Левицький, Хиків; Яворська Леокадія, Бережани; Тимкевич Софія, Мости Великі; д-р Шухевич Микола, Львів; Посацький Лев, Ряшів; Майковська Наталія, Поморяни; інж. І. Бородайкевич, Люблин; Петріна Юлія, Стрий; Черник Олекса, Львів; о. Кізик Петро, Лубянки Вищі; д-р Терлецький Микола, Борислав; Добош Андрій, Мразниця; Копистянська-Попадюк Софія, Заліщики; Український Кооперативний Банк, Надвірна; д-р Куник Василь, Стрий; м-р Фугуйма Гр., Стриків; Шутей Максим Львів; Крупова Климентина, Тарнавці; Кулицька Наталка, Борислав; Менцінський Володимир, Тернопіль; ред. Качмар Василь, Львів. Гриб Онуфрій 4.05 зол.; о. Гайдукевич Володимир, Крива 4 зол. По 3 зол. зложили: о. проф. Дзерович Юліан, Львів; Гошовський Ростислав, Воля Маньковська; Горницький Олександер, Дрогобич; Герасимович Адам, Тернопіль; Галань Михайло, Вельз; д-р Вацик Юрій, Рожнятів; Купка Юлія, Ясенів; д-р Маковський Юрій, Яблониця; о. Чижович Семен, Лужок Долішн.; Левицький Микола, Павлокома; Фірман Василь, Львів; д-р В. Дмитречко, Стрий; Манцичевський Володимир, Красів; о. Левицький Петро, Дидятин. Сімків Терентій, Станькова 2.05 зол. По 2 зол.: о. Прокопович Іван, Лежанівка; о. Пеленський Андрій, Лисятичі; Марат Зенон, Парно; Вінницький Дмитро, Нежухів; Дембицька Климентина, Тернопіль; д-р Костиєвський Осип, Дрогобич; д-р Жуковський Антін, Щуровичі; Стефанишин Іван, Львів; о. Клодзінський Маріян, Рогатин; д-р Бемко Володимир, Бережани; Шухевич Павло, Красів; о. І. Тарасович, Гійче; д-р Жовнірович Іван, Бурштин; Крайчик Юстин, Сянік; о. Кузьмович Зеновій, Соколівка; о. Е. Кордуба, Конюшки; о. Фартух Василь, Боблин; Ортинська Ольга, Сянік; кружок „Рідної Школи", Костарівці. По 1.50 зол.: Павлик Мих., Жовква; Курилова Елеонора, Самбір; Гаврилів Василь, Цинева; Шафранський Матвій, Кобила; Корольчук Петро, Креховичі. Вовчуківна Тамара, Кременець 1.70 зол. По 1 зол.: Володимир Онуфрик, Львів; Кухар Петро, Львів; д-р Полохайло, Любачів; Войтович Іванна, Лісько; Боднар Володимир, Крилос; Мельник Іван, Вельсько; Болещук Марія, Теребовля; Віра Олекса, Угнівок; інж. Віссаріон Недоля, Микуличі; Галема Ілько, Гребенів; о. Боярський Омелян, Новосілки; Кудрик Онуфрій, Станиславів; Харамбура Марія, Шкло; Лебедович Адріян, Горажць; Шпур Роман, Турка; о. Погорецький Петро, Вілшна Велика; духовенство стрийського деканату (по 1 зол.): о. Пронь Йосиф; о. Левицький Роман, о. Ференц Михайло, о. Івасик Степан, о. Каратницький Іван, о. Нарожняк Зенон, о. Ямінський Северин, о. Матковський Микола, о. Петрушевич Кость, о. Б. Охримович, о. В. Хлипавка, о. А. Пелехович, о. Метельський, о. Цурковський, о. Соскі, о. Прихитко, о. Гаврилишин, о. Зреда, о. Флюнт; Петро Ковальчук, Лежайськ; Крутій Петро, Тернопіль. Разом 414.30 зол. — Всім П. Т. Жертводавцям складаємо щиру подяку.

За Академічне Душпастирство:
о. д-р Іван Гриньох, Львів, пл. Юра 5.

сукню на костюмовий баль. Записка лежала на столі в їдальні. Коли я тільки кинув оком на неї, я побачив...

— Що таке?!

— Що це не було її письмо. Точніше кажучи: це було її письмо, але не те, яке я заніс годі до графольога і яке вважав за її власне. Це письмо було зовсім інше. Мене якби хто вдарив по голові і я не міг дочекатися її повороту. Я вернувся до бюра по обіді, але не міг всидіти до кінця праці і вернувся додому. Жінка була вже дома. Як звичайно сиділа перед своїм дзеркалом, коли я ввійшов. Я тримав у руці її записку.

— Хто це написав? — спитав я її енергійно.

Вона глянула на мене здивованими очима, але зовсім знехтувала мій запит. „Чи ти полагодив усе на баль?" спитала. „Я хочу передовсім знати, хто це писав!" крикнув я до неї. „Ти зовсім збожеволів" відповіла. „Чого кричиш? А хтож міг це писати? Я!"

Я побіг тоді до бюрка і приніс звідти її славний лист, який ми рішили дати до графольога.

— А те, хто писав? — показав я їй.

— Це — відповіла вона і задумалася. —

— Ага, тепер уже пригадую собі. Я була тоді хора, мала гарячку і не могла писати.

— Отже хто писав це?! — кричав я скажений.

Вона відложила спокійно лист на бік, стягнула губи і відповіла спокійно-холодним тоном:

— Не розумію, чому це так тебе цікавить? Усі знають, що це письмо мого тата.

Перекл. аб.

Літературна сторінка.

Повість із II-го століття по Хр.

Наталена Королева: „СОН ТІНІ“. Повість. Львів, 1938. В-во Кооп. „Дружина“, ст. 237.

Міг би хтось злобний сказати, що живемо в такій одноманітній, сірій добі, що письменники мусять шукати собі сюжетів у давнині. І коли вже про наше українське життя, то сотні повістярів так його змалювали з усіх боків у краю та на еміґрації, що справді не лишається нічого більше, як поцікавитись Александрією за панування Гадріяна.

Та чи справді письменик захоплений якимсь історичним моментом не має права змалювати його, без огляду на те, чим цікавиться і живе сучасність? Адже кожний момент минулого, навіть найбільше віддаленої від нас культури, може щось сказати нам про людину.

Повість, яка лежить перед нами імовірно написана без думки про будьякі анальоґії з сучасністю. Дарма, що передмова видавців говорить про потребу завертати „до джерел великої творчости“, без яких „загрожує народам духова пустка та здичіння!“ — Читач цієї повісти ні на хвилину не подумає про те, що хвилює сучасність — скоріше забуде про неї. Чи зможе він відтворити собі бодай частину образу змальованої доби? Сумніваємось.

Численні діяльоґи, якими авторка хотіла мабуть оживити дію, йдуть поміж особами для нас невиразними, замазаними. Дієві особи для нас незрозумілі, не виступають на тлі середовища, сцени, що проходять одна за одною не зовсім органічно звязані з головною дією. Оця головна дія обертається буцім-то довкола кохання танцюристки і любимця Гадріяна — войовника Антонія. Дуже часто підчас лектури згадуєте Сєнкевича „Кво вадіс“, як той великий зразок, за яким мимовільно тягнулася уява авторки, може й несвідомо наслідуючи його.

Та чи тільки Сєнкевич дав повість на тему боротьби християнства з поганством? Чи повість Королевої мала на меті таку тему чи іншу, читачеві не легко буде відгадати. Бачимо у книжці зразки ерудиції, але це скоріше докази студій, ніж необхідні частини літературного твору. Не захоплює нас тут ні дуже слабеньке темпо дії, не цікавлять постаті, з яких нїодна не стає добре зарисованим типом, не бачимо теж тої культури, що повинна́б розгорнутися перед очима в епічній картині. Видавництво у передмові говорить про повістеву інтриґу, що „проведена майстерно і з великим нарраційним хистом, тримає читача ввесь час у стані напнутого (!) зацікавлення“. Нам видається, що читач з великим трудом зможе найти якусь „інтриґу“ і ще з більшим дочитає до кінця цю річ таки сильно нудну і холодну, наче матеріяли до повісти.

До цього враження причиняється у великій мірі мова та стиль авторки. Мова повісти складається із двох шарів: один виблискує гарними словами і зворотами, — другий зберіг залишки перестарілих форм, чимало чужих слів, а то і дивоглядних висловів і зворотів. Маємо тут москалізми „незносимо“, „невловимий“, „непоправимо“, „нескінчимий“, „річ видима“ (ясна), „носилка“, „кумір“, „стремління“, „товсті (грубі) заслони“, „криса“ (у значінні „щур“), „ухитрилася заснути“, „оружний“ (збройний), такі полонізми як „узнаєте за краще“ (признаєте), „я поповнив помилку“, „кульчики“, „десять відсотків евентуальности“, поруч зворотів (мабуть вплив ріжних чужих мов) попросту дивоглядних. Ось кілька для прикладу: „Августа закінчувала вдягатись“... „вона зовсім не тішилася знаками уваги від чужих людей“, „втомлений безупинними святкуваннями й урочистостями“, „чекання стосується майбутности“, „йому самому були подані три апольоґії“, „зрідка здибувався сільський городник“, „Приправлена лектика й до одягання!“ (це так повідомляють, що, здається, треба одягатись), „нещодавно він усправедливлював (!) передомною Пріска й прохав про його повищення“ (!). „бодай щось найменше здасться тобі непевним“, „думка застелила (?) пригоду, що трапилась уночі з нею...“

Ось зразки стилю:

„Дозволиш собі товаришувати, Хризіс?

— Тільки в уважному слуханні.

— Оцих нескінчимих сенаторських промов?“

...„Часами тільки в ту задушливу тишу вшкрябувалось (!) шкварчання блимаючого таємним блакитним світлом вогника, що на ньому нагрівались фризовальні (!) щемки (!) Вогник видавався храмовою лямпадою й надавав усій процедурі посвятного (?) ворожбитства“.

...„Лиш Аврелій підніс на неї очі, але ж ураз поставив Ізі й Стробусові кілька питань, бо Адріян поклав собі пальця на уста“.

...„Хіба ж можна було б втриматись в Александрії на мізерній пенсії, що дістає вдова по вексілярюсові-драконарієві комонної когорти „Третьої Леґії“ з Тінґітанської Мавританії, відкіль прийшла й удова комонного військового старшини — Ізіна мати?“

Так виглядає стиль „архаїзований“, що нагадує нам наші учнівські переклади з Цезаря та Тацита.

М. Р.

Хто вишле жертву на ювилейний „Дар Просвіті“, той дасть доказ любови свого Народу.

Літературна хроніка.

ЧЛЕН АКАДЕМІЇ ПІСЕНЬКАРЕМ У КАБАРЕТІ.

У Парижі помер у 80 р. життя член Академії Ґонкурів Равль Поншон. Той оригінальний поет був звязаний ціле життя із т. зв. студентською дільницею, де жив у скромній готелевій кімнатці і вів життя бідного студента. Жив із віршованих фейлетонів на актуальні політичні теми і виступав у кабаретах, де часто імпровізував пісні та куплети. Колись був малим фейлетоністом щоденників із мілїоновим накладом. Як приятель Верлена залишив спомини про нього. За своє життя він написав приблизно 150.000 поезій; очевидячки більшість із них залишилася тільки в... газетах. Поншон мав на паризькому ґрунті славу першорядного смакуна і він нераз оспівував гастрономічні насолоди.

„ГАННІБАЛЬ“ Х. Д. ҐРАББЕ.

Саме тоді, коли у світ пішла італійська фільма „Сціпіо Африканський“, де Ганнібаль зображений як дикун, у віденському Бурґтеатрі виставили забуту пєсу „Ганнібаль“ забутого поета з геніяльними проблисками Християна Дітріха Ґраббе. Ґраббе писав свою пєсу в нужді, під настроєм Наполеонівської доби і пориві революційної „Молодої Німеччини“. Він подивляв драми Шекспіра і мав надиво звязкий, енерґійний стиль. У трагедії „Ганнібаль“ він хотів протиставити ґеніяльного полководця картаґінській бюрократії, що врешті спутала його порив. Найкращі місця його пєси — сатиричні, де він єднає з іронією фантазію. Ріжні сцени з картаґінського побуту дали авдиторії нагоду переводити анальоґії з сучасною бюрократією і тупоголовою міщанською мораллю, яка від упадку Картаґіни не змінилася.

НОВЕЛІ КОЛЄТ.

Найвизначніша французька письменниця Колєт після довгої низки повістей видала в одному томі п. з. Белля-Віста чотири новелі. Тема цих новель, як в усіх повістях Колєт, психольоґія жінок, що терплять серцем і змислами. Заголовок цілої збірки позичений від першого оповідання. Колєт пояснює, що досі забула про нещасливі створіння, про які забуло саме життя, не даючи їм змоги використати своїх потреб таких же житєвих для молодих і здорових жінок. Вона вибирає кілька типів і їх словами оповідає їх долю. Одне оповідання має за тло сіру провінцію, де лікар веде свою тяжку практику, друге маєток у Мароко, третє чудову закутину у Провансі на весні, четверте — Париж. Усі ці оповідання мають найкращі прикмети повістей великої письменниці — ще й досі молодої, живої і невтомної в обсервуванні життя.

СВІТОВА АНКЕТА ПРО ВПЛИВ КІНА.

У 1934 р. на педагогічному конґресі в Римі рішили звернутися до Міжнародного Інституту Духової Співпраці, щоб він розписав анкету про умовний вплив кіна на людей, головно молодь. У 1937 р. було у світі 66.000 кінових саль з 250 міліонами глядачів тижнево. У французькій мові вийшов саме грубезний том, що є вислідом переведеної анкети. Маємо там широкий огляд впливу кіна за 42 роки в ріжних краях і багато відповідей ріжних письменників, мистців, кінових режисерів та артистів. Згаданий Інститут залишив на боці фільми виховного змісту та для дітей, роблені свідомо з педагогічною метою. Відомо, що фільмові сценарії раз-у-раз використовують ріжні літературні твори, минулі і сучасні, щоб підтримати щораз-то нові потреби фільм і через те література в неодному місці має в кіні поважного суперника.

ЧИ ВАГНЕР ЗНАВ ТОЛСТОГО?

Один з останніх біографів Ріхарда Ваґнера Фріц Шлеє подає звістку про лектуру великого композитора підчас його побуту у Венеції. Ваґнер мав тоді на свому столі „Річарда III“ Шекспіра, повісти Бальзака і повість Толстого. Ця замітка цікава тим, що Толстой ненавидів Ваґнера і висміював його музику, а у Ваґнера не було досі ні згадки, чи він знав про нього, хоч саме в тому часі вже Толстого читали в Европі у перекладах.

Вистава книжки у Нюйорку.

Нюйорський денник „Ді Ню-Йорк Таймс“ зорганізував у т. зв. „Рокфелеровому Центрі“ виставу книжки. На цій виставі американці мають нагоду бачити і чути більшість своїх письменників, які дають коротенькі відчити та ведуть гутірки в ріжних порах дня. Салі всі повні від ранку до вечора. Така вистава вимагала багато коштів і заходів, коли зважити, що більшість американських авторів розсіяна на величезних просторах, живе на провінції, в ріжних закутках і постійно мандрує. Найбільше успіху між публикою мали досі виступи Перлі Бак, Фанні Герст і німців Еміля Людвіґа та відомої співачки Льоти Леман, що видала прецікаву автобіографію перекладену вже в Америці. Кожний відвідувач дістає при вході анкетний листок, на якому може дати відповіді: яких авторів і які книжки воліє, що думає про критику, видавництва, ціну книжок тощо.

На виставі находимо образ розвитку літератури від часів, коли люди вирізували написи на камені або глині аж до останніх друкарських і писальних машин. Фільми показують техніку, як книжку пишуть, друкують і видають, за ріжними вітринами є всякі роди папеу та палітурок. Усі вуже тиснуться довкола шафи, де зібрані книжки, що „струснули світом“ такі як Біблія, твори Нютона, Пастера, Дарвіна, Маркса.

Одна саля призначена виключно на дитячі книжки, одна на книжки спеціяльні і чудаків, — є тут книжки про бріджа, лещета, садівництво, куховарство, астрольоґію, риболовство тощо. Кожний видавець виставляє у свому кіоску свої найкращі, останні та найбільше поширені видання. Страшенне багато є книжок популярних з усіх ділянок знання, нпр. „Що кожний повинен знати про війну“, „Життя ваше починається від 40 року“, „Як жити скромно“, „Як оженитися“, „Будьте щасливі, що ви нервові“, „За і проти невинности“.

Кожне з видавництв дає прозорі табелі своєї діяльности. В окремому відділі гості можуть провірювати, як швидко читають книжки і чи очі не томляться від друку. В Америці деякі журнали повідомляють читача на обгортці, як довго він буде читати поміщені там новелі та нариси.

Американці читають багато і систематично. На кожного американця припадає річно пересічно по 25 долярів на книжки!

—o—

Сторінка без політики.

МОВА ІНДІЯН.

Спільна для всіх мова — це давнє бажання всього людства. Досі створено чимало мов, штучних укладом, що спираються на головних европейських мовах. Звичайно були це неуспішні проби, що таки небавом при самих народинах зустрічали повну невдачу. Ба, навіть есперанто, найбільш удатний із усіх дотеперішніх творів, якого творцем є д-р Людвик Цаменгоф, незвичайно важко здобуває собі популярність та признання серед усіх народів.

У XVIII. ст. нову ідею спільної усім мови створив Аббе Лепе, що вів школу глухонімих та який устійнив для глухо-німих систему порозуміння знаками. Він теж задумав зладити таку мову знаків і рухів для всіх цивілізованих народів. Усеж таки сам він небаром прийшов на основі своїх дослідів до висновку, що така мова не прийнялась би з уваги на свою неприродність.

Проте таке „есперанто знаків" найшло своє пристосування серед численних індіянських племен, які таким чином успішно усували ріжницю своїх ріжнородних говорів. Вчені дослідники устійнили, що ще в 1900. році „мова знаків" вдержалася серед племен Сіюксів, Чейен й ін. Вона витворилася радше природною спонукою й тому залишилася доволі довго в ужитті. Індіяни послуговувалися нею не тільки тоді, коли вони походили з ріжних племен, а й тоді, коли порозумівалися зі собою на віддаль.

Першу вістку про те оригінальне есперанто подав у 1823. р. майор Степан Льонґ, який у своїх подорожних спогадах нараховує більше, як сотню ріжних родів такої мови. Щойно професор Томкінс написав про неї наукову студію сто літ пізніше, бо в 1927 р., в якій подав основну теорію тієї справи. Цей учений, що молодим хлопцем працював в 1881—1894. рр. у резерватах стейту Дакота, мав нагоду безпосередньо стикатися з індіянами. Як професор університету взявся до того діла методично, беручи собі на поміч правдивих індіян.

Очевидно, годі й думати, щоб така мова дозволяла вести наукову дискусію або вимовляти більш ускладнені речення. Есперанто рухів служило тільки до коротких вісток, питань та відповідей і це вповні вистачало усіляким „Соколиним Очам", „Швидким Оленям" й іншим „Довгим Вужам".

Таж і ми мусимо признати, що коли їдемо до чужого краю, то не маємо змоги інакше порозумітися, як вживати кілька найпотрібніших слів, чи речень „де?", „як називається", „чи ви маєте" і т. д. а все те можна дуже легко вимовити рухами.

Основою індіянської мови є питання. Отже речення „куди йдеш" заступають трьома рухами: „питання — ти йдеш?"

У цій мові замітний незвичайний примітивізм. „Я" — значить тобі, коли розмовець вказує на себе. „Ми" — то два знаки: „я" і „всі". Автім так витворюється безліч синонімів, бо рух, що означає наприклад лікаря може зовсім добре значити: штукар, пророк, ворожбит. „Мудрець" значить те саме, що „гострий", „довгий", „шкідливий", „хитрий". Справжнє значіння випливає з цілого речення.

Професор Томкінс доказує, що індіяни, які добре знають англійську мову, залюбки послуговуються своїм есперанто, доказуючи при тому справжніх чудес. І тоді приходить на гадку старий Аббе Лепе з доби рококо. Варт булоб завдати собі питання, чи не оплатиться вигадати таку мову знаків, яку розумілиб між Ню Йорком та Пекіном, Льондоном і Рогом Доброї Надії?...

Літра молока і філіжанка чаю

ЯК ЩОДЕННА ПОЖИВА.

Ріжні вчені доказували вже, що багато поживи шкодить людському організмові. Найкращим доказом таких наукових тверджень є пригода одної англійки на прізвище Мабель Ешіворт з місцевости Кербі у ґрафстві Нортгемпшір, яка пе денно лиш філіжанку чаю та літру молока й почувається при тім зовсім добре.

Мабель Ешіворт є жінкою металевого робітника і матірю трьох добре розвинених діточок. Перед кількома роками мала вона боляк на шиї і не могла через те їсти ніяких густих страв. Тому вона мусіла споживати завжди тільки рідку поживу. Вона так привикла до рідких харчів, що навіть згодом, коли зовсім виздоровіла, залишилася при рідкій поживі. Знайомі й лікарі переконували її, що вона повинна взятися за густу страву, бо така довготривала дієта готова шкідливо відбитися на її здоровлю. Одначе Мабель Ешіворт не далася намовити й надалі залишилася при рідких харчах. І на такій рідкій дієті живе вона вже одинацять літ.

Пані Мабель Ешіворт устає рано в 5. годині, щоб дати мужові снідання та приготовити йому їжу до праці. Вона сама випиває в той час тільки філіжанку чаю і з таким сніданком ходить аж до години 12. вполудне. Тоді пе вона чарку молока. На підвечірок та на вечерю пе вона теж по чарці молока, що разом дає літру молока денно. Тієї мірки вона ніколи не переступає. Не зважаючи на таку скромну поживу, почувається пані Ешіворт зовсім здорова, веде цілу господарку та займається навіть найтяжчими домашніми роботами. Вродила вона також у тому часі здорову дитину, яка важила вже при народинах 9 фунтів. Підчас вагітности кормилася Мабель теж тільки молоком.

—o—

Залізо дорожче від золота.

В німецькім державнім вістнику появилася заборона вживати від 1. січня 1938. р. заліза при будові ґаражів, телефонічних кабін, часописних кіосків, також при виробі могильних хрестів, канделябрів і т. ін.

— Ми живемо в часі — заявив предсідник металюргічної секції в міністерстві національної господарки Лянге — коли залізо є для нас більшою цінністю, як золото та чужа валюта.

Другий випадок неменше цікавий: Два пасажирські пароплави спілки „Гамбург-Америка" приїхали 6. жовтня до Ню Йорку, з поспіхом навантажили 15.000 тон заліза і без пасажирів, повною парою відїхали до Німеччини. Таким чином закуплене в Америці залізо коштувало Німеччину солені гроші. Пароплави, що постійно возять пасажирів потерпіли на тому, що не брали зі собою пасажирів, що по каютах І. кляси, в їдальнях і сальонах порозкладали старе залізо. Ремонт пароплавів потребуватиме тепер, не зважаючи на кошти, чимало часу.

Проте німецький уряд пішов на те все, щоб мати тільки на час залізо, яке вантажними пароплавами було би приїхало тиждень пізніше.

—o—

Ґанґстерський доріст у Франції.

Поліція французького міста Ліль має тепер чимало клопотів із слідством у справі цілої низки ріжних злочинів, що їх накоїли молоді ґанґстери. Найстарший із них має 18 літ, наймолодший щойно скінчив 14. Важко сказати, чи ті підростки є членами зорганізованої банди, чи просто в Ліль трапилась саме тепер серія ріжних злочинів, в яких кожний працює на свій власний рахунок і риск.

Минулого тижня на пустім бульварі двох хлопчиськів приголомшило ударом по голові прохожого та ограбили його. Малолітніх злочинців затримали.

— Нам по 16 літ, пане комісаре, — заявили вони. — Цим разом нам не вдалося, та сподіємося, що згодом піде краще.

Друга подія: В пятницю минулого тижня до одного з тамошних банків вплинув чек на 15 тис. франків. Банк виплатив ці гроші на рахунок одного фабриканта. При докладніших оглядинах чеку виявилося, що підпис на чеку підробив 14. літній хлопець до посилок згаданого фабриканта. Хлопчина щез разом із своїм приятелем.

Третя подія: Минулої неділі, вранці 17-літній Андре Б. украв на вулиці авто. Виминаючи трамвай, малощо не переїхав поліціянта. На міській рогачці кинувся він з автом на трьох жандармів, що намагалися йому заступити дорогу. Жандарми ледви вспіли відскочити набік і тільки таким чином урятували своє життя.

Кілька годин пізніше молодого злодія арештували в гаражі, куди він завіз авто.

— Авто потрібне було мені до моїх особистих справ — заявив Андре Б. — Більше не можу вам сказати.

„ПЕХОВАТИЙ" КЛІЄНТ ФАКІРА.

„У переїзді через тутешнє місто індуський факір Шанкар Дас тільки у виїмкових випадках прийматиме... і т. д."

Такі афіші розклеєні по мурах Бордо, зацікавили не тільки людей, що хочуть довідатися про своє майбутнє і „щасливі" льотерійні числа. Між клієнтами, що юрбою зіпхалися в приміщення ждальню факіра, був теж і поліційний інспектор Кандевіль, який кількома словами вияснив свою справу:

— Недавно втекла від мене жінка. Зі собою забрала вона синка і всі мої ощадности...

Факір попав у „транс" і по хвилині заклекав:

— Я бачу... Бачу вашу жінку і синка... Вони здорові обоє... Вони вернуться небавом до Вас завдяки мойому магнетичному впливові. Ваша жінка вернеться, як покірна й закохана невільниця. Та, щоб усе здійснилося, ви повинні дати мені 1.000 франків.

Поліційний інспектор парубок, який не має ні жінки, ні дітей. Замісць грошей виймив він поліційну відзнаку і ввічливо попросив „ясновидючого" піти з ним на поліційний комісаріят. Там виявилося, що „індус" та учень славних йогів" — альжирець Абдул Мажід, якого вже раз перед тому виселили з Франції. Проте він вернувся і жив далі у Франції на підставі фальшивих документів.

ЗВЕЛИЧНИКИ ВУЖА.

Аґенція „Брітіш Юнайтед Прес" повідомляє, що у французькім Індо-Китаї появилася в останніх часах нова секта „звеличників вужа". Туземці покланяються велитенському питонові, якому приносять жертви. Перед його статуєю моляться теж члени цієї дивної секти.

Новий бог називається „Дас Клян". Його звеличники проповідують близький кінець світу. Устами свого найвищого жерця „Дас Бам", бог подав своїм вірним шість заповідей, з яких дві видаються дуже підозрілі французькій владі. В тих заповідях бог взиває всіх мешканців Індо-Китаю копати в кожнім селі криниці і складати в них мідяні монети.

„Дас Клян" взиває вірних повинуватися французькій владі, одначе тільки до тієї пори, доки він сам не потребуватиме від населення повної слухняности.

Заки прийде кінець світа, настане спершу загальна заглада всіх чужинців. З того европейці догадуються, що „звеличники вужа" — це тайна політична організація, яка поставила собі за мету вигнання всіх чужинців з Індо-Китаю. „Дас Бам" — це мабуть партійний комітет, який хоче зібрати відповідну скількість грошей на орґанізацію повстання.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

Непорозуміння.

— Отже, мій пане, ви любите мою дочку й хочете з нею женитися? А чи ви зможете дати вдержання родині?

— Гм, властиво, то я хотів тільки з Марусею повінчатися.

НОВИНКИ.

— ПЛАТІТЬ ТОЧНО ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИСИЛАЙТЕ ЗАЛЕГЛОСТИ! Ш. Передплатників просимо вирівняти залеглости, бо стримаємо висилку часопису! Присилайте точно щомісячну передплату, бо інакше не дістанете книжки зі щомісячної Бібліотеки „Діла"! Наш часопис найдешевший, бо крім 10-ти сторінок найкращої щоденної газети та 16-ти сторінок під неділю, — даємо точним передплатникам щомісяця даром одну прегарну і вартісну книжку величиною від 10—15 аркушів друку. Точний передплатник „Діла" складає за рік Бібліотеку „Діла" з 12 томів.

— „Хром", Львів, вул. Руська 20., телефон 271-83 поручає по найдешевших цінах футра жіночі і чоловічі та всякого роду футряні шкірки, як також перефасоновує і переробляє уживані футра за найновішими моделями. —?

— Хочете помогти Рідній Школі? Купуйте всі рибу на свята тільки у фірмі Інж. Б. Попович, Львів, Руська 16, тел. 105-05. 2688 1—3

— Свято О. Кобилянської влаштує в понеділок 27. ц. м. клюб „Труду" й „Нової Хати", Львів, Ринок 39. На програмі: 1. Ірина Гургула: „Битва", деклямація. 2. О. Дучимінська: Розмови з О. Кобилянською. 3. Л. Бурачинська: Герої О. Кобилянської в дійсному житті. Початок в год. 6.

— Кремінні (кварцові) лямпи оригінальні д-ра Міллера Берлін, на змінний струм зол. 520.— на сплати: „Е-комп" Львів, ул. Сикстуська 29. 1-?

— Рентґенівські апарати 3 шт. ріжної величини оказійно до продажі: „Е-комп" Львів, ул. Сикстуська 29. 1639 1—?

— Небезпека електричного струму. На цю тему виголосить виклад інж. Крохмалюк в неділю 26. грудня в Т-ва „Зоря", Вірменська 25. Початок в год. 6-ій.

— Щедрий запис. Довідуємося, що померший на днях у Самборі адвокат д-р Володимир Гуркевич записав у своїм завіщанні на цілі Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові частину своєї нерухомости в Самборі, вартости к. 10.000 зол.

— Державну літературну нагороду у висоті 5.000 зол. призная конкурсовий суд у Варшаві Вацлавові Боровому за цілість його письменницької діяльности в ділянці літературної критики.

— Варварство на залізницях. Ще недовго їздять на головних залізничих шляхах електричні потяги, т. зв. люкс-торпеди, а вже пасажири вигідне, чисте й естетичне уладження тих возів понищили та пообкрадали по варварськи. Повідкручували ніклеві вішала і мильнички, позіймали із стін зеркала і покрали все, що тільки далося забрати. Навіть фаянсові умивальки пощезали. Терплять на тім пасажири, яких позбавлено вигідних уладжень, а ще більше терплять кондуктори, яким залізнича управа потручує відшкодування з їхніх скромних зарібків. Замітне, що те варварство, як стверджує польська преса, практикується переважно на залізничих шляхах у корінній Польщі.

— Львівська хроніка. Арештовано Францішку Ржетек, яке носячи академічну шапку і подаючи себе за студентку університету, вешталась по ріжних жіночих школах і крала гардеробу. — В Центральному Кооперативному Банку застрайкувало 12 працівників, домагаючись підвишки платні. — На Баторівці зачадилися 39-літній Володимир Вільк та його 34-літня жінка Павлина. — Поліція остерігає перед якимсь ошуканцем, що подаючи себе за поліційного розвідчика, переводить по домах ревізії.

— Машинки до стриження волосся вислали два ошуканці Ян Кулак і Стан. Арсенал селянам у рівенському повіті, які заплатили задатки на рільничі машини. Обох ошуканців арештували.

— Волинська хроніка. На зїзді війтів, бурмістрів і громадських секретарів з костопільського повіту рішено, що кожна громада вибудує у себе школу та вимостить 1 км. дороги. — В Кремянці рішено побудувати шпиталь, будинок повітового виділу та затягнути позичку на докінчення будови збіжевого елеватора. — В містечку Торговиця пов. Дубно урухомлено мандрівну рільничу школу для дівчат у віці 15—20 літ. Головними предметами навчання є домове господарство, варення, шиття та гігієна. — В Ковлі докінчено будову електрівні, що обійме електрифікацію не тільки міста, але й цілого залізничого вузла.

— Незвичайна бандитська історія. На дорозі, що веде з Радомя до Скаржиск, недалеко містечка Шидловець, поліційна стежа, зложена із трьох осіб, стрінула 22. ц. м. в ночі фіру, на якій сиділи три мужчини. Коли поліція припинила фіру, щоб їх вилеґітимувати, невідомі пасажири почали стріляти. Вивязалась обостороння стрілянина, підчас якої згинув візник, один з пасажирів утік серед темноти в поле, а другий пробував гнати конем дальше. Одначе кінь упав незабаром від кулі і на возі знайшли чоловіка, прошитого шістьома кулями. Показалося, що це грізний бандит Йосиф Кашевяк, за яким поліція глядала віддавна. Його товаришем, що втік, був Никифор Марушечко, за яким поліція також глядала. Раненого Кашевяка перевезли до шпиталю в Радомі, де лікарі надіються вдержати його при житті. На задавані запити відповідає: „Доходіть собі самі". Стверджено, що Кашевяк і Марушечко мають на своїй совісти кілька крадіжей і грабункових убивств та що вони вбили в Катовицях поліціянта Юнґа, а у Варшаві поліційного розвідчика Бонка. Дальше стверджено, що селянин, який згинув на дорозі від поліційних куль, їхав зовсім припадково. Оба бандити задержали його на шосі і звеліли під загрозою револьвера вести себе дальше. Тоді повозив уже Марушечко, а селянина посадили ззаду і тому він згинув, а Марушечко, якого поліція взяла за візника, врятувався. За ним шукає тепер по лісах 200 поліціянтів, які обсадили три сумежні повіти.

— Полонені вертаються з Росії. Віденський часопис „Ді Штунде" приніс вістку, що недавно вернулось до Відня із Сибірі 8 б. австрійських вояків, що в часі світової війни дісталися до російської неволі. Вони поженилися там і заробляли на життя аж до часу, як совітський уряд звелів видалити всіх чужинців, які не мали совітського громадянства. Мусіли лишити увесь свій статок і забрати зі собою могли тільки що найважніше. Як подає згаданий часопис, на Сибірі є ще коло 15.000 австрійських бранців. Взагалі в російський полон дісталось поверх два міліони австрійських вояків, з яких кількасот тисяч померло, а решта, оскільки зараз по війні не вернулася або не приняла совітського громадянства, вертається примусово аж тепер. Багато з них уважано за небіжчиків.

— Скарб жебрачки. В селі Тучапі, в південній Чехословаччині, померла 80-літня жебрачка Марія Кратка, що була на удержанні громади. Коли по смерти перешукали її мешкання, знайшли в горшках і бляшанках старі австрійські золоті гроші ваги 15 кг. На польські гроші скарб представляє вартість 80 тисяч зол. Претенсію до нього має громада, яка удержувала її довгі літа, вважаючи її справді бідною.

— В захисті для старців. В Талінї відкрито захист для бездомних старців зміж естонської інтелігенції. Покищо в захисті є 5 осіб, між ними колишній віцеміністер справедливости, адвокат, учитель, державний урядовець і директор першої естонської торговельної школи.

— Шоса до Совітів. Щоб запевнити правильну допомогу Совітів, марш. Чанкайшек наказав поспішну будову шоси між провінцією Сечуен і совітським кордоном. Над будовою тієї шоси 1.800 км. завдовшки працює 700 тисяч робітників під доглядом 1.000 інжинірів і техніків. Праця йде днями і ночами. Траса нової комунікаційної артерії веде крізь пустиню Ґобі. Коли шосу скінчать, совітська зброя зможе дійти до Китаю за два тижні. Досі транспорти зброї із Совітів ідуть коло трьох місяців.

— Скарб ген. Врангля. Недалеко румунського міста Бальчік над Чорним Морем совітські кораблі стараються добути з морського дна корабель „Цар Петро Великий", затоплений в часі російської революції. Цей корабель, яким утікав ген. Врангель після здавлення контрреволюції до Царгороду, затоплено біля румунського побережжя. Совітський уряд як спадкоємець царської Росії звернувся тепер до румунської влади з претенсіями до скарбу, який находиться в затопленому кораблі, і попросив, щоб дозволила йому добути цей корабель. Совітська претенсія викликала в Румунії велику сензацію, бо відомо, що в затопленому кораблі находиться каса армії Врангля. Вивезений Вранглем в останній хвилині скарб цінують на 400 міліонів левів. Перед кількома днями зголосилася до румунської влади ще й жінка б. власника корабля п. Гопяницька, якої чоловік згинув на цьому кораблі. Вона живе тепер у Румунії й домагається відшкодування коштом затопленого скарбу. Румунський уряд відослав її претенсії до міжнародного трибуналу в Газі.

— Вічне місто у цифрах. Як виказує статистика, Рим має тепер 1.240.000 мешканців, отже вдвоє більше ніж у 1914. р. Таким чином вічне місто осягнуло по двох тисячах літ число мешканців, нотоване за життя Христа, за часів цісаря Августа. Перед християнською ерою переведено в Римі 39 списів населення. Перший раз у 568. р. перед Христом, за панування передостаннього короля Сервія Тулія і тоді Рим мав 84.000 мешканців, останній раз в 51. р. перед Христом за Юлія Цезара (міліон мешканців). Впродовж дальших трьох століть римської імперії, до 350 р. по Христі число мешканців, стверджене за Августа (1.300.000 мешканців) майже не змінюється. Тоді зачинається упадок міста. Цей упадок іде так швидко, що вже за панування останнього цісаря Ромулюса Августа Рим має ледви 100.000 мешканців. Опісля зачинається період „папського Риму". Побіч зруйнованих будинків республиканського і цісарського міста виринають церкви, причому Рим щораз більше вилюднюється. Коли папа Григорій XI. вертається з авіньонської неволі, Рим був радше містечком, що числило ледви 17.000 мешканців. Родини патриціїв жили на далеких передмістях або в укріплених замках оподалік. Від Сан Сільвестро до місця, яке пізніше названо Піяцца дель Попольо, тягнулися просторі городи і болота. На Палятині, давньому осідку цезарів, паслися кози а на Форум можна було бачити череди коров, що верталися з пасовиська. Навіть в часах Відродження Рим не числив багато мешканців. В 1535. р. за папи Павла IV. число мешканців зменшилося з 80.000 до 50.000. В останніх часах понтифікату Сикста V. (коло 1590) населення Риму знову зросло до 100.000 осіб. За часів Іноkентія X., в 1650 р., після ери пап „великих будівничих", як Юлій II. і Медицеї, місто начисляло 120.000 мешканців. Від 1870 р. папський Рим стається одночасно столицею обєднаного королівства Італії. Від тоді число мешканців зростає з місяця на місяць. В 1870. р. мав Рим 226.000 мешканців, в останніх роках XIX. ст. 460.000, в 1914. — 600.000, а минулої осени 1.240.000. Цікаве, що коли в 1859. р. 73 прц. населення було римського походження, то в 1931. р. статистика виказує ледви 4.. прц. мешканців, уроджених у Римі.

— У праліcах Бразилії. До Сао Павльо повернула експедиція, що тому кілька місяців вибралася в бразилійські праліси глядати за англійським ученим полк. Фосетом, що пропав перед кількома роками. Тому, що провідник експедиції Рібейро да Сільва помер по дорозі на малярію, решта вернулася назад.

— **Нещаслива ялинка.** У вселюдній школі в Авсупен (Латвія) відбувалася аматорська вистава, на якій 10-літня дівчинка мала засвітити свічки на ялинці. Дівчинка запалила наперед долішні свічки, а коли засвічувала горішні, займилася на ній суконка. З допомогою поспішила їй 9-літня дівчинка і також станула у вогні. Обі так тяжко попеклися, що незабаром померли. Попікся також учитель, що хотів їх ратувати.

ГАРНІ ВИСЛІДИ КАПІТАЛІЗАЦІЇ В МАЛОПОЛЬСЬКИХ КОМУНАЛЬНИХ КАСАХ ОЩАДНОСТИ.

Статистика руху ощадностевих вкладів виказує, що в біжучому році ощадностеві вклади зросли в Комунальних Касах Ощадности 12,906.000 і виказують тепер стан 246,887.219.28 зол. — а заразом зросла скількість ощадників до суми 556.524. 2679

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „КНЯЗЬ ІКС".

Молода шведка Соня Гені, відома вже від кількох років як мистець у міжнародніх змагах на совгах, вибрала екран, щоб на ньому показувати своє мистецтво і від першої своєї фільми завоювала Америку. Вона навіть надала тон у моді „жіночої краси": американки пробують наслідувати її вигляд — кругленького, рожевенького пампушка чи пак чеського кнедлічка. Само собою, що у фільмі, де вона має виступати — якийсь там князь Ікс з невідомої европейської країни приїде на дипльоматичну конференцію тільки на те, щоб оглядати скромненьку, невідому дівчину, яка вчить у гірській швайцарській закутині совгатися багатих гостей. Як він з нею знайомиться і як вона наївно буде підтримувати цю знайомість, не знаючи, хто він, про це вже подбали вигадливі сценаристи австрійської школи, спеціялісти від погідних комедій. Партнер Соні Гені — Тірон Павер уміє їздити на лещетах; довкола геройки крутиться на леді кількадесять пар у прегарному балеті. Фільма наче замовлена на лещетарський сезон і на свята.

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Забороняють релігійні вистави. В Поршні, пов. Львів, пов'тове староство не дало дозволу кружкові „Р. Школи" на чисто релігійну виставу „Марія в храмі" в дні 5. IX. п. р. Інтервенція у старостві була безуспішна. — Дня 19. XII. п. р. заходом місцевого кружка „Р. Школи" улаштовано Миколаївську виставу. В половині вистави присутні два постерункові перервали виставу, мотивуючи заборону тим, що в салі вивішений тризуб, а це вони уважають політичною демонстрацією. Пояснення присутніх, що тризуб висить вже два роки, нічого не помогло. Зачудовані і перестрашені діти замість очікуваного Миколая побачили на сцені постерункових з крісами на гостро. Присутні просили, щоб дозволено роздати бодай дарунки дітям, та відповідь була: „Не позвалям". Не помогла й інтервенція місцевого о. пароха. Огірчені родичі і перестрашені діти скоро покинули салю, бо постерунковий грозив: „Палком бендем розганял". Подаємо це до публичного відома з тою надією, що п. міністр віроісповідань та освіти певно видасть відповідну інструкцію, щоб нарід мав право влаштовувати релігійні вистави.

РАДЕХІВ.

Дня 12. п. м. Радехівщина віддала поклін пробудителеві М. Шашкевичові в нагоди 100-ліття появи „Русалки Дністрової" заходом Т-ва „Рідної Школи" і філії „Просвіти". Того дня відправив Службу Божу місцевий парох о. М. Зінкевич, виголосив проповідь про значіння Маркіяна Шашкевича для відродження українського народу і відправив панахиду за душу Маркіяна. В год. 3-ій попол. відбулася в салі Нар. Дому святочна академія, на яку склалися співи і деклямації учеників „Рідної Школи", хору філії „Просвіти" в Радехові і хору з Кривого. Промову виголосив голова Т-ва М. Шашкевича в Золочеві д-р Т. Ваньо, підчас якої голова філії „Просвіти" Ярослав Селезінка відслонив пропамятну, мармурову таблицю в нагоди 100-ліття появи „Русалки Дністрової". Свято зробило пом'тне враження на численно зібране громадянство радех'вське і з пов'ту. Академію закінчено відсп'ванням національного гимну. **Гість.**

СТАНИСЛАВІВ.

Середнєшкільна молодь у 100-ліття „Русалки Дністрової". Мин. пятниці святкувала вся середнєшкільна молодь академією в салі „Сокола" 100-ліття появи „Русалки Дністрової". Програма складалася з таких точок: 1) Вступне слово — Шарко В. (VIII кл. української муж. гімн.). 2) Матюк В.: До руської пісні — муж. хор держ. гімн. 3) Культурне відродження Галичини — реферат Богач А. (III кл. СОВ). 4) Шашкевич М.: II. Руслановий псалом — декл. Демчишин А. (VIII кл.). 5) Шашкевич-Матюк: Веснівка — сольоспів — Двуль (VIII кл. Р. Ш.). 6) Шашкевичеве діло — реферат — Федин І. (VIII кл. Р. Ш.). 7) Матіїв-Мельник М.: Русалка Дністрова — декл. Влавацька Л. (СОВ). 8) Матюк В.: Не згасайте ясні зорі — міш. хор — „32-ка". Хором диригував проф. Барнич Яр., при фортепіяні Мосора М. (VIII кл. Р. Ш.). Академію цю треба зачислити до чергових уповні вдатних виступів нашої середнєшкільної молоді.

Закінчення купецького курсу. Мин. неділі закінчився викладом п. Вігуни зі Львова перший купецький курс, що його влаштувала станиславівська філія С. У. К. і Пр. Після цікавого реферату п. Вігуни про вагу реклями з її пристосуванням в українській дійсности відбулась дискусія, в якій порушуэно цілу низку важних справ, між іншим теж байдужність у нашому громадянстві супроти рідного купецтва. Усі бесідники жалувались на те, що громадянство не виявляє такої доброї волі у здійснюванні гасла „Свій до свого", як воно повинно би бути. Виринула теж думка, щоб у короткому часі зорганізувати в нашому місті показ української торговлі та промислу. Порушено також справу банку „Нар. Дім", що в Станиславові сповняє ролю Пром-Банку. Всі одноголосно висказались за тим, що фінансова станова установа є конечна на терені Станиславова та що в розвою тої установи візьмуть купці, промисловці і ремісники якнайактивнішу участь. Закінчилась цікава й поважна дискусія закликом, щоб у ювилейному році „Просвіти" між її жертводавцями не забракло ніодного купця, ремісника та промисловця. Заповів теж голова С. У. К. і Пром. дир. Синишин, що небавом відбудеться новий курс, але вже з практичним показом. Присутні повитали цей плян з вдоволенням.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Неділя 26. XII. год. 12 впол. Івась і Франек казка; год. 3.30 „Сісі"; год. 7.30 „Сісі".
Понеділок 27. XII. год. 3.30 „Івась і Франек" казка; год. 7.30 „Сісі".
Вівторок 28. XII. год. 7.30 „Сісі".
Середа 29. XII. год. 7.30 „Сісі".

Театр Ріжнородностей:

Неділя 26. XII. год. 3.30 „В перфумерії"; год. 7.30 „В перфумерії".
Понеділок 27. XII. год. 7.30 „В перфумерії".
Вівторок 28. XII. год. 7.30 „В перфумерії".

Український Театр „Цвіркун" — саля Жид. Театру при вул. Ягайлонській 11.
ЛЬВІВ:
26. XII. год. 7.30 Сараєво.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.
НОВИЙ САМБІР:
26. XII. Ніч під Івана Купала.
Вп. Громадянство Лемківщини перепрошуємо. Турне туди відкликуємо з причин від театру незалежних.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.
СОКАЛЬ:
26. XII. Шаріка.
УГРИНІВ:
27. XII. Шаріка.
28. XII. Орленя.
СОКАЛЬ:
29. XII. Процес Мері Деген.
30. XII. Шалапут.
БЕЛЗ:
31. XII. Циганський барон.
1. I. Шаріка.
2. I. Орленя.
3. I. Дівча з Маслосоюзу.
4. I. Муж двох жінок.
5. I. Ніч під Івана Купала.
8 Белза іде театр до Рави Руської. Режисерія викінчує до постанови: 1) Ірод Великий. 2) Орфей у пеклі, 3) Лісова Пісня.

Український Національний Хор Дмитра Котка.
26. XII. Тернопіль.
27. XII. Тернопіль.

Присилайте передплату!

КІНА.

АПОЛЬО: „Корол'вський вязень" (Тайна замку Зенда).
АТЛЯНТИК: „Королева Вікторія".
ВАНДА: Тонько і Щепко „Буде краще" та „Моя зіронька".
ҐРАЖИНА: „Іх сто, вона одна".
ЕВРОПА: „Порт Артур".
КАСІНО: „Її оборонці" з Фліпом і Флапом і кольоровий додаток.
КОПЕРНИК: „Князь і прошак".
МАРУСЕНЬКА: „Дибук".
МЕТРО: „Нинішні часи".
МІРАЖ: „Пісня засуджених".
МУВА: „Фякер ч. 13".
ПАКС: „Спокуса".
ПАЛЯС: „Князь Ікс" із Сонею Гені.
РАЙ: „Трійка гільтайів".
РІЯЛЬТО: „Ледащо" з Дан. Дарьє.
СВІТ: „Нові міністер танцює".
СТИЛЕВЕ: „Княжна" та ревія „Медяники з мігдалами".
УТІХА: „Сютінг Бух" і ревія „Святочні порядки".
ХИМЕРА: „Весела з'рва" з Д. Дарб'н і кольорові додатки „Весела Ванда".

ФОТОПЛЯСТІКОН: (пл. Марійська 5). „Єгипет".

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовід" (Пасаж Гавсмана ч. 7): II. частина „Вистава в Парижі".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 26. грудня 1937.

БЕРЛІН 20.00, 21.00, 22.00 „Міньон" оп. Томаса; БІЛГОРОД 20.00, 21.00 Нар. вечір; БУДАПЕШТ 12.30 Орх. концерт 18.05 Циг. музика, 19.45, 20.00, 21.00 „Весела вдова" оп. Легара; БРЮСЕЛЯ ФЛ. 21.00, 22.00, 23.00 „Останній вальс" оп. О. Штравса; ВІДЕНЬ 11.45, 12.00 Симф. концерт, 15.40 Концерт квартету, 19.35 Військ. орх., 20.05, 21.00 „З м'ст і сіл" попурі, музика, спів; ГАМБУРГ 20.00, 21.00 „Бріґіта" оп. Месажера; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.00 Дута орх., 14.00 Діти співають і оповідають; КОШИЦІ 18.00 Д-р М. Попович: Наше обєднання; МІЛЯНО 17.00 Симф. концерт; 20.30 Розв. музика, 22.15 Розв. програма; МІНХЕН 19.00, 20.00, 21.00, 22.00 „Чародійний флет" оп. Моцарта; ПРАГА 9.55 Сальон. квартет, 14.35, 15.00 „Кармен" оп. Бізета", 17.50, 18.00 Фільм. концерт. 19.10

Оголошуйтеся в найстаршім укр. щоденнику „ДІЛО"!

Жіночі торбинки

течки, портфелі, портмонетки, валізи, несесери, поручає і направляє по найдешевших цінах робітня римарсько-галянтерійна Н. БАРЕР, Львів, Сикстуська ч. 2 побіч фірми Саліґмайдґа.

Військ. орх., 22.35 Сальон. музика; РАДІО ПАРІ 18.00, 19.00 „Осудження Фавста" муз. леґенда Берліоца, 21.30, 22.00 „Ль Іністре Фреґона" оп. Р. Лицюрі; РІҐА 19.00, 20.00 „Фридерика" оп. Леґара; РИМ 17.00, 18.00, 19.00 Симф. концерт, 21.00, 22.00, 23.00 „Мефістофель" оп. Аріґа Бойта; СОФІЯ 17.00 Гутірка, пісеньки, 19.00 Вок. концерт, 20.00, 21.00, 22.00 „Трубадур" оп. Верді'я.

Понеділок, 27. грудня 1937.

БЕРЛІН 15.00 Легка музика, 16.30 Камер. концерт, 21.10 Розр. музика, БУДАПЕШТ 17.00 Циг. музика, 21.00, 22.30 Камер. концерт, ВІДЕНЬ 15.15 Сучасна поезія, 17.25 Браґе сопран, 18.55, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00 „Кармен" оп. Бізета. ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Скрипка, 21.00 „Гарна пригода" ком. Флерса, КОШИЦІ 18.00 Ніщинський: „Вечерниці" відсп. хор „Бандурист" при співучасти військ. орх., 18.45 Вісти. МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 21.00 Симф. концерт, 22.15 Розр. мельодії, ПРАГА 21.30 Смичк. квартет, РАДІО ПАРІ 19.15 Форт., 20.15 Пісні, 21.15 Вок. концерт, 21.45, 22.00 Розр. музика, РИМ 17.15 Танк. музика, 20.30 Розр. музика.

Знак фабр.

Арози

порошок до печення

Вівторок, 28. грудня 1937.

БЕРЛІН 15.00 Розр. музика, 17.30 „Дівчина із сірниками" казка Андерсена з муз., 20.00, 21.00 Орх. концерт, форт., БУДАПЕШТ 17.00 Пісні, 19.00 Циг. музика, 20.35, 21.00 Форт. рецітель Імре Стефаніні, ВІДЕНЬ 13.10 Розр. концерт, 15.15 Для дітей, 17.20 Форт., 22.20 Танкова музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.30 Для дітей, 20.00 Легка музика, 21.15 Камер. концерт, КОШИЦІ 18.00 Боршош-Кумятський: „Гуцульщина та гуцули": декламації: „Гуцульська осінь", „Тобі рідний краю", 14.00, 18.45 Вісти, МІЛЯНО 17.15 Форт., 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Дон Паскале" оп. Доніцетія, ПРАГА 17.30 Тріо, 19.40 Чеська нар. музика, 20.45, 21.00 Симф. концерт, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх. концерт, 19.00 Гумор, 20.00 Скрипка, РИМ 17.00 Танкова музика, 19.30 Розр. музика, 21.00 Солісти: Аріґо Серато, скрипка, Льоренц форт.

ЗОЛ. 9·50 СИҐНЕТ 14 карат. золото тільки у Б. ҐРІНБЕРҐА, Сикстуська 4.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 26. грудня 1937.

8.00 Сигнал часу; 8.05 Коляди: сопран, форт.; 8.25 Коляди ріжних народів, хор хлопців; 10.30 Россіні: „Севільський цирульник" ком. оп. в гр. пл.; 12.03 Симфонічний поранок; 13.00 Фільм. огляд; 13.10 Судомирська леґенда; 13.30 Розр. концерт; 15.00 З колядою, нар. хори; 16.05 Концерт солістів, форт., спів; 16.45 „Ковальські віднайшлися" говорена повість, 17.00 Танк. музика, орх. і нар. капеля; 18.30 „Сім зірок" поема Мик. Коперника про Христа Ісусом званого у перекладі Івана Каспровича; хор, Реслер-Стокова, мецосопран, органи, віол.; 19.30 Воєнська авд., 19.45 Форт. твори на чотири руки; 20.25, 20.30 Спорт, 20.40 Політ. огляд; 20.50 Веч. денник; 21.00 З Тоньком і Щенком під ялинкою, вес. авд., 21.30 Літ. варис Бой-Желенського, 21.45 Легка авдиція: ревелерси, цитри, клярнет, форт., 22.30—24.00 До танку грає мала орхестра, у перерві год. 22.50 Ост. вістки.

Понеділок, 27. грудня 1937.

6.15 Коляди, 6.20 Руханка, 6.40 Концерт військ. орх., 11.40 Як будують органи, 12.03 Великопольська нар. пісня і музика у вик. міш. хору та дударя, 13.45 Легка музика в пл., 14.30 З оп. музики, пл., 14.55 Біржа, 15.00 Пісеньки та рецитації і гр. пл., 15.20 Біжучі вістки, 15.30 Госп. вістки, 15.45 З піснею по краю, 16.15 Орхестра, 16.50, 19.50, 20.55 Акт. гутірки, 17.00 „Ковальські віднайшлися" говорена повість, 17.15 Трансмісія з Варшави, Скрипк. концерт Роб. Шумана (скр., орх.), 17.50 Спорт. гутірка, 18.03, 18.50 Спортові вістки, 18.10 Коляди, міш. хор, **18.35 „Моє слово" Вас. Стефаника, виг. Леся Кривіцька,** 18.55 Програма на завтра, 19.30 Дискусія: Білише доброї волі, 20.00 Концерт орх. мандолиністів, 20.45 Веч. денник, 21.00 Розр. концерт, орх., форт. джез, 21.40 Літер. новини, 22.00 „Польське весілля" балетова суїта Нововейського, 22.50 Останні вістки, 23.00 Румунські мельодії, муз. репортаж

Вівторок, 28. грудня 1937.

6.15—8.00 Ранішня авдиція, 12.03 Пополуднева авдиція, 13.45 Музика з пл., 14.25 Камер. музика в пл.; у перерві в год. 14.43 Гутірка ККО, 14.55 Біржа, 15.00 „Королівський післанець" музика з пл., 15.25 Біжучі вістки, 15.30 Господарські вістки, 15.45 Цікаве з 5 частин світа, авд. для старших дітей, 16.05 Фін.-госп. актуалії, 16.15 Два фортепіяни, 16.50 Актуальна гутірка, 17.00 Ковальські віднайшлися, 17.15 Сальонова музика, 17.50 Вільними слідами, ловецька гутірка, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Нові книжки, 18.20 Пісні в супр. альтівки, сопр., альтівка, 18.40 Перед гаківковим сезоном, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Безсмертні книжки: „Св. Авґуст", 19.30 Скрипка, 19.50 Актуальна гутірка, 20.00 Розр. музика, 21.40 Сильветки композиторів: Венявський, форт., спів, 22.30 Муз. гутірка, 22.40 Трансм. з Парижа: „Дитина та чари" лір. фантазія, Колєт, муз. Равеля, 23.00 Останні вістки.

ЦІНИ „МЯСЛОСОЮЗУ"

Львів, 25 грудня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·25 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. в опак.	3·30 зол.
молоко	19—20 сот.
яйця (копа)	5·60 зол.

Тенденція на масло знижкова, на молоко та яйця вдержанана.

ОПОВІСТКИ.

Замість святочних бажань зложив на Рідну Школу Н. Н. Крехів зол. 2.50. Для Інвалідів на „Ялинку" Шкільна Громада Всел. Школи СС. Василіянок зложила зол. 5.— як дохід з вистави. На Т-во „Сılу" Йосиф Гнатів зол. 5.—.

КУПНО - ПРОДАЖ

ЗАЛІЗНІ ПЕЧІ польські Вотра. чеські Метеор, Меркур, металеві ліжка Ярушкевича, оказійно, Рейчнер, Леґіонів 37. 2208 5-5

ПРОДАМ оказійно фортепіян першорядний і піяніно 7¹/₈ доброї марки на догідних умовинах. Робітня фортепіянів Райковський, Львів, Фридрихів 10. 1839 22-0

КОВДРИ, простирала з власної виробні. КОЦИ вовняні і фланелеві. Ціни найнижчі! ВАНК, ПЛ. МАРІЯСЬКА 6. Жадної філії не маємо. 2223 7—10

ВИБАГЛИВІ декорації кімнат, фіранки ручної роботи, накидки, матеріяли, по дуже низькій ціні поручає Виробня Фрайліха вул. Сикстуська 21. 2157 9—0

КАЛЕНДАРІ на рік 1938 у Книгарні „Міль Книжковий", Баторія 6. — Гурт, детайль. 2300 2—2

НАЙДЕШЕВШЕ тісточка, чоколяду, помадки на свята закупиш у фірмі „Сокілка", вул. Сокола 6, тел. 208-52. 2334 4—5

НОВА ҐАЛЯНТЕРІЯ Евген Будзиновський, **Станиславів,** ратуш, поручає на свята ріжного роду ґалянтерійні артикули. 2320 4—15

ДВОПОВЕРХОВА нова комфортова 200 сяжнів парцеля, при трамваю, вільні літа, комірне 7.200, 24 кімнат, готівкою 35.000 — можлива спілка двох, трьох. „Трансакція" Львів, Длуґоша 1. 2332 4—4

ОКАЗІЙНО знаменита машина українсько-польська на продаж. Зголошення „Діло" „Мерцедес". 2366 2—2

ВИПРАВКИ для немовлят, білля, трикотажі у великім виборі дешево! „СВІТ ДИТИНИ" Львів, Сикстуська 2. 2164 3-0

ТЕПЛІ ШЛЯФРОКИ жіночі 7.50, вовняні 11.90 та всіляке тепле білля „АСТРА" Львів, Сикстуська 2. 2163 3-0

ОБЄКТ рільничо-промисловий 4 морґовий, 6 будинків, літнисько Зимна Вода, побіч Львова дешево продам. Шлєпр. Собєщина 34. 10/55 1—1

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ДАЄМО докази як заробляють енергійні нашими артикулами „Nowości Praktyczne", Warszawa, Złota 37/94.

КНИГОВОДА-БІЛЯНСІСТА, першорядну силу, прийме негайно поважне промислове підприємство. Оферти до Адміністрації „Діла" під „Білянс". 2355 3-3

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АПЛІКАНТ адвокатський, 4-місячна практика, добрі іспити, добра вимова, пише на машині — змінить патрона від січня. Зголошення до „Діла" під „Не пожалуєте". 2352 2—2

МЕШКАННЯ

ДЛЯ СТАРШИХ, самітних 2 кімнати в городі з харчем, опікою до винайму, вул. Львівських Дітей 57 А. горішній дзвінок. 2358 2—2

РІЖНІ

БРОНЗІВНИЧА робітня ОЛЕКСАНДРА КУРОЧКИ, Львів, площа Векслярська ч. 1 (ріг Бляхарської-Боїмів) виконує: чаші, монстранції, окуття до Євангелій, павуки, лїхтарі і т. д. Виконує різьбу, а саме: ризи, корони в золоті, сріблі і металі. Приймає ріжні предмети до позолочування, посріблювання і ніклювання. 2280 5—10

БЕЗБОЛІСНЕ усування нагнітків, згрубінь, вроcлих нігтів, масаж ніг із французькою горілкою і пудром ціна 1 зол. в сальоні манікіру „Явіва", 3. Мая 5. 2272 3—5

ПЕЧАТКИ, таблиці найдбайливіше Роман Мікін. Львів, Леґіонів 29. 2230 9-11

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме **УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА,** Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2041 15-100

ТЕПЛЕ ВЗУТТЯ: пантофлі, капучі, берлячі на черевики, чоботи фільцові поручає і виконує єдина виробня „Ібіс" — Львів вулиця Галицька число 5. — Тел. 240-51. 1896 17-?

ШАФГАВЗЕН, ЛЬОНЖІН, ЗЕНІТ, ОМЕҐА, ДОКСА та ін. годинники найпрецизніше направить фірма П. Карпинець. Домініканська 7. Купує золото, срібло.

БЮРО ПРИПОРУЧЕНЬ „СВЯТОВІД" влекшує життя, все полагодить всюди в краю і за кордоном. Львів, Академічна 23, тел. 200.08. 2287 9—30

ІВАН ЗЕЛЬТЕНРАЙХ, Львів, пл. Марійська 5 направляє ріжного роду годинники, прецизійно, солідно і дешево. 2318 а 3—15

ФАБРИКА ДЗЕРКАЛ, шліфарня шкла А. Тортен тепер **Бема 12 а.** тел. 224-81. 1959 26-30

ЮВІЛЕРСТВО, годинникарство, виробня спортових відзнак і нагород ВЛАДИСЛАВ БУШЕК, ЛЬВІВ, АКАДЕМІЧНА 6. Всілякі направи дешево і солідно. 2277 8—10

ВИРІБ ДЗЕРКАЛ, шиби, рами, оправа образів найдешевше — шклярство В. СТЕЛЬМАХ, Коперника 22, тел. 245-70. 2342 4—10

ТІЛЬКИ 5 ЗОЛ. тривка ондуляція з 5-місячною гарантією. Сальон чесання пань, Сикстуська 8, вхід через браму. 2678 1—2

ПРИЄМНО сидіти під Ялинкою, коли в хаті гріє піч від Михайла Гелібея, Львів, Петра Скарги 5, тел. 261-65. 2347 1—7

ПЕЧАТКИ кавчукові та металеві для парохіяльних урядів, читалень, кооператив та ін. виконує найдешевше Макс Ґлязерман, Львів, Сикстуська 19, телефон 215-03. 2682 1—10

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. скірн., венер. недуг і косметики

Др. ФІШЕР

б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Каварні) тел. 251-68. 2143

Д-р Роман Осінчук

внутрішні хороби, серце й ревматизм ординує від 3—5 попол.

Львів, Асника 2, II. пов. (бічна Пілсудського).

Косметичний Інститут і Лябораторія

Д-ра О. ТУШИЦЬКОГО

Львів, вул. св. Софії ч. 3. Тел. 205-28.

УСУВАЄ: аномалії пери, зроговатіння, пігменту, волосся, бливнн, дзьоби по віспі і плями. Масажі, тривале усування морщин, жилячків і відморожень власною методою. Тривале усування оволосіння ніг катафорезою. Сталі румянці підшкірним запусканням краски (татуування). Урядово затверджені косметичні курси закордонної програми. 2653 1—10

НЕРВОЛЬ

Хеміка д-ра Францоза, одинокий радикальний і випробований засіб (натирання) проти

РЕВМАТИЗМОВІ

кольок з причини простуди, пострілові, ісхіясові і ін. Дістанете в аптиках.

Виріб і головна продажа

АПТИКА МІКОЛЯША

Львів, Коперника 1. 9—12

Упосліджені слухово!

VIBRAPHON! Небувалий переворот у тій ділянці, поручуваний лікарями спеціялістами НЕЕЛЕКТРИЧНИЙ без батерій, без дротів, без додаткових частин, майже НЕВИДНИЙ в ношенні, причиняється до значної поправи слуху. Домагайтеся безплатної пересилки брошури разом з умовами 30-денної проби. Випробовані апарати електр. і неелектр. на складі.

Інститут для Упосліджених Слухово Варшава, вул. Зельна 48, тел. 275-03. 2278 Години принять 11—15. 4—4

ОГОЛОШЕННЯ.

Бляхарські роботи

криття веж, дахів і консервація. Ґалянтерійні роботи і ЦИНОВАННЯ МОЛОЧАРСЬКОГО НАЧИННЯ ФАБРИЧНИМ СПОСОБОМ

АНДРІЯ БАРТКІВ

Львів, ул. Глибока 12. Тел. 255-62 2310 4—5

Меблі власного виробу на рати і за готівку по найдешевших цінах

СКЛАД МЕБЛІВ ВЛАСНОГО ВИРОБУ ПЛ. БІЛЬЧЕВСЬКОГО 1.

НАЙДЕШЕВІШЕ ДЖЕРЕЛО ЗАКУПУ порцеляни, фаянсів, шкла та електричних ламп у відомій фірмі

ЛЯНДАВ

тільки ВУЛ. БОЖНИЧА 17.

Тапети, фіранки, дивани, меблеві матеріяли, тапчани, матраци і т. п.

Проектування і виконання комплетного нутра дому у власних заведеннях тапіцерських і столярських

Т. Кисяк і сини

Львів, пл. Смольки 4

Тел. 24009 і 21985 33—40

Присилайте передплату!

РОБІТНЯ кашкетів різних фасонів і красок та всяких ШАПОК КРИМСЬКИХ І БАРАНКОВИХ по найдешевіших цінах

М. БІНШТОК

КРАКІВСЬКА 15 (Народний Дім)
Для Коол. і Союзів відповідний рабат

КІР

Львів. Усійського 6
Тел. 280-88
Станиславів. 3-го Мая 4

ПЛЯНИ
КОШТОРИСИ
БУДОВИ

МЕБЛІ до всіляких кімнат, спальні, їдальні, танцювальні і т. д. поручає Фр. Зелінський, Львів. Коллонтая 8, тел. 228-10. 2252 8—10

Відомий ХРИСТІЯНСЬКИЙ РЕСТОРАН

Ґ. ВІТЕК Трибунальська 10. ЛЬВІВ

(давнше Кольонський, побіч Нафтули) поручає: смачну кухню, добірні закуски, пиво окоцім. Ціни найнижчі. — Льокаль гарний, надається на весілля, бенкети, зібрання і пр — П. Т. Гостям з провінції 10% опусту. 2309 4—15

ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ
СНІГІВЦІ Й СПОРТОВЕ ВЗУТТЯ по цінах заохотливо низьких поручає

АЛЬ-СА-ДО ЛЬВІВ, Сикстуська 19.

НА СВЯТА

чистить, фарбує і пере закордонною системою перша хем. і арт. фарбарня

ВІДЕНСЬКА ПРАЛЬНЯ

Львів, Пілсудського 10 тел. 270-58

Відбір і достава безплатно. Провінціональні посилки полагоджуємо негайно. 1—10

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

бажає

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

і просить закупити на свята в її складах:

МУКУ, ЦУКОР, МІД, МАК, ОРІХИ, РОДЗИНКИ, МІГДАЛИ, ГВОЗДИКИ, КАВУ, ЧАЙ, ВИНА.

ГАРНІ — ПРАКТИЧНІ — І ДЕШЕВІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ

Вічні пера і олівці Пелікан. Гуцульські і лемківські різьби. Квітові води в ориг. фляконах тощо — поручає

Союзний Базар

ЛЬВІВ, РУСЬКА 20.

„MANUFACTURA“ під упр. О. Стефановича ЛЬВІВ, пл. КАПІТУЛЬНА ч. 3.

поручає НА ЗИМУ 1937-8 наймодніші матеріяли на мужеські та жіночі одяги.

ВОДА СУШИТЬ БІЛЛЯ!

Як це відбувається, можна переконатись, коли маємо гидравлічну **вижимачку** продуковану „Гутою Людвиків“ у Кельцях.

В цілях реклями влаштовуємо у Львові:

МІСЯЦЬ ВИЖИМАННЯ БІЛЛЯ

у приватних мешканнях, де є водотяги, в часі прання **безплатно. Користайте з нагоди.**

Повідомити листівкою на три дні перед праниям фірму:

ДОМОҐАЗ Львів, Площа Марійська 5 (ґалерія)

Адольф Баот Льв в, Галицька ч. 10, І. п. тел. 226-91.

Маґазин дамської конфекції

поручає найновіші моделі: **СУКНІ, ПЛАЩІ І КОСТЮМИ**

Приступні ціни

Найдешевше джерело закупу

КУХОННОГО НАЧИННЯ, ПОРЦЕЛЯНИ, ШКЛА, СТОЛОВОГО НАКРИТТЯ (АЛЬПАКА), МАШИНОК ДО МЯСА, МАКУ І МИҐДАЛІВ ЯК ТАКОЖ ГОСПОДАРСЬКИХ АРТИКУЛІВ (СОВГИ НА 50% ДЕШЕВШЕ ЯК ДЕІНДЕ)

поручає

С. Вайнберґер, ЛЬВІВ, УЛ. КРАКІВСЬКА 17, ТЕЛ. 255-25.

НА КАРНАВАЛ фраки, смокінги та всяку іншу візитову гардеробу поручає з власних і доставлених матеріялів **В. Хомин** ЛЬВІВ, ДОМІНІКАНСЬКА Ч. 11. — — — Тел. 283-95. — — —

ПРАКТИЧНІ ДАРУНКИ НА ЯЛИНКУ!

Найгарніші глинянські КИЛИМИ власного виробу

поручає фабричний склад

СТ. ҐАЛАНА ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 20 (РІҐ КОСТЮШКА)

Низькі ціни. — Продаж за готівку і на сплати. — Приймаємо Облігації Позички Народової і інші варт. папери.

Спеціяльність фірми: півґобелінові портієри, КАПИ на ліжка і столи.

„Революція йде“

це назва нової повісти ГАЛИНИ ЖУРБИ (авторки нагородженої літературною нагородою повісти „Зорі світ заповідають“),

ЯКА ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ З ДРУКУ.

Ціна І-го тому повісти „Революція йде“ — 230 стор. друку 2.20 зол. з поштовою пересилкою.

ЗАМОВЛЯТИ У ВИДАВНИЦТВІ „БАТЬКІВЩИНА“, ЛЬВІВ, ЧАРНЕЦЬКОГО 8.

Книга, що її появи дожидають тисячі читачів!
Книга про життя й пориви покоління пореволюційної доби!

УЛАСА САМЧУКА

„БАТЬКО І СИН“

третя частина славної „ВОЛИНІ“ появиться вже в найближчому часі

Ціна 4·50 зол., з пересилкою 5 зол. Гроші слати складанками П. К. О. для Кооп. Банку „Дністер“, ч. конта 143961 з дописком: „Вкл. 18060 Волинь“.

Гроші з ЧСР. (30 кч.) і інших країв слати на адресу: Підкарп. Банк в Ужгороді, ч. конта 2978 з дописком

„І. Роман, Волинь III“

Адреса для замовлень:

Василь Рудко, Львів, Сикстуська 43а („Напередодні“)

Присилайте передплату!

Зробіть радість Близьким і купіть практичний дарунок на

ЯЛИНКУ

з хустинок до носа
ручників,
обрусів і т. п.

МАНУФАКТУРА

Е. Ф. Борис і Ска

Перемишль, скр. пошт. 185.

Чисто **ВОВНЯНІ** елеґантні і модні светери вже від **8·— зол.** можна купити в

ҐАЛЯНТЕРІЇ“

С. ДУЧИНСЬКА

Перемишль, Казимирівська 26.

Всім П. Т. Гостям, що приїзджають до ПЕРЕМИШЛЯ — поручаємо ПЕРШОРЯДНИЙ РЕСТОРАН

М. Кузишина

ПЛ. НА БРАМІ Ч. 9. Тел. 15-76

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА світової марки

Б. СОММЕРФЕЛЬД

Експорт: до Анґлії, (Steinway & Sons-Londyn) Америки, Франції, Голяндії, Палестини, Швеції, Цейльону і т. д.

виключне заступництво:

С. Новацький

Львів, вул. Пілсудського ч. 17.

Купуйте тільки знаної доброти

ҐОЛЮБСЬКІ ДЕЛІКАТЕСОВІ СИРКИ

ЕМЕНТАЛЬСЬКІ лагідні в смаку,
ТИЛЬЖИЦЬКІ пікантні в смаку,
КМИНКОВІ служать доброму травленню
САРДЕЛЕВІ побуджують апетит

з назвою „РОТР“, бо це товар поживний і дешевий. Вистерігайтесь фальсифікатів. Домагайтеся всюди, замовляйте у фірмі „ROTR“, Golub, Pomorze.

Меблеві покриття хідники, дивани, перата, ґерлеум, капи і намітки, в найбільшім виборі

ФРЕНКЕЛЬ і ЛІДЕР 20-?

Львів, Леґіонів 29, в подвірю, тел. 286-38.

ХТО?!

хоче купити найліпші косметичні і гігенічні артикули по найдешевших цінах купує тільки у найсолідніщій

ПЕРФУМЕРІЇ

С. ФЕДЕРА

Львів СИКСТУСЬКА 7
Філія КОПЕРНИКА 15а
Філія ГАЛИЦЬКА 16.

Кожний покупець, що покличеться на оце оголошення „Діла“ дістане ЗА ДУРНО гарний дарунок.

БРАТИ ДМИТЕРКИ

єдине українське конц. підпр. самох. перевозове

Львів, Ринок 43, тел. 272-48

виконує всякі перевози до всіх і усіх місцевостей в краю — дешево, скоро і солідно. Спеціяльні авта для перевозу меблів, з відповідною кваліфікованою обслугою — дають гарантію найкращої доставн 1428 39—40

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.